Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

● № 221 (9867).

1990 йил 20 ноябрь сешанба

Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

16 ноябрь куни КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби М. С. Горбачев раҳбарлигида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда КПССнинг мамлакатни сиёсий, иқтисодий ва ҳуқуқий барқарорлаштиришдаги иштироки масалалари кўриб чиқилди. Нотиқлар халқ хўжалигидаги аҳволни изчиллик билан барқарорлаштириш йўлидан бориш, иқтисодий ислоҳот, бозорга ўтиш тадбирларини оғишмай амалга ошириш зарурлигини таъкидладилар.

Сиёсий бюрода Иттифоқ шартномаси концепцияси ва партия ташкилотлари олдида турган вазифалар билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Шу муаммо юзасидан декабрнинг биринчи ўн кунлигида КПСС Марказий Комитетининг Пленумини чақириш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Мажлис иштирокчилари Литва ССЖда юз бераётган демократияга зид хатти-ҳаракатлар ва инсон ҳуқуқлари бузилиши ҳоллари тўғрисидаги масалаларни ҳам кўриб чиқдилар. Сиёсий бюро демократия ютуқларини, социалистик идеалларни ҳимоя қилаётган, янги Иттифоқ шартномаси тузилишини ёқлаётган ижтимоий кучларга қарши қаратилган хатти-ҳаракатларни; коммунизмга қарши жазаваларни, Советларга эътиқод қилган кишиларни таъқиб этиш кампаниясини қоралади.

Мажлисда КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси шу йил ноябрь ва декабрь ойларида қиладиган ишлар режаси, шунингдек партия ишининг бошқа баъзи масалалари кўриб чиқилди.

ЛОЙИҲА

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ҲАРАКАТ ДАСТУРИ

«ЎЗБЕКИСТОННИНГ СИЁСИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ МУСТАҚИЛЛИГИ, МАЪНАВИЙ ЯНГИЛАНИШ, ИЖТИМОИЙ АДОЛАТ ВА АҲОЛИНИНГ МУНОСИБ ТУРМУШ ШАРОИТИ УЧУН»

Ўзбекистон Коммунистик партияси марксизм-ленинизмни ижодий ривожлантириш қоидаларига асосланиб ва КПСС XXVIII съездида эълон қилинган дастурий мақсадларга биноан инсон манфаати, унинг бахт-саодати, маънавийлик ва инсонпарварлик қоидаларини қарор топтириш йўлида жамиятни социалистик негизларда янгилашни ўзининг бош вазифаси қилиб қўяди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Ўзбекистон ССЖ Конституцияси ва совет қонунлари доирасида ҳаракат қилиб, жумҳуриятни ривожлантиришнинг ўзи таклиф этган ва давлат ҳокимияти органлари қабул этган дастури учун тўла масъулиятни ўз зиммасига олади. Шу билан бир вақтда у ҳам қонун чиқарувчи, ҳам ижрочи-бошқарувчи ҳокимиятнинг фаолиятини, улар қабул этган ва одамларнинг ҳаётий манфаатларига бевосита дахлдор бўлган сиёсий ҳамда бошқа қарорларни танқидий баҳолаб, ўз нуқтаи назарига эга бўлиш ҳуқуқини ўзида сақлаб қолади.

Ўзбекистон Компартиясининг Ҳаракат дастури жумҳуриятнинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллигини, ижтимоий адолатни, маънавий янгиланишни, Ўзбекистон ССЖдаги барча миллат ва элатлар учун муносиб турмуш шароитини таъминлашга қаратилгандир.

ЎЗБЕКИСТОН ССЖНИНГ ЧИНАКАМ СИЁСИЙ МУСТАҚИЛЛИГИ УЧУН

Ўзбекистон Компартияси жумҳурият Олий Кенгашининг Декларациясига асосланиб, Ўзбекистон ССЖнинг ҳақиқий сиёсий мустақиллигини таъминлаш учун курашади. У ҳисоблайдики, жумҳурият халқчил қоидаларга ва халқнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этишига таяниб, ўзининг миллий-давлат тузилиши ва маъмурий-ҳудудий бўлиниши масалаларини мустақил ҳал қилиши керак.

Коммунистик партия ер, ер остидаги қазилмалар, табиий бойликлар, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, вужудга келтирилган иқтисодий ва илмий имкониятлар, меҳнат натижалари ҳамда жумҳуриятнинг сиёсий суверенитети ва иқтисодий мустақиллиги моддий асосини таъминлайдиган бошқа мол-мулк объектлари фақат жумҳуриятнинг мулки бўлиши керак, деган фикрда қатъий туради.

Коммунистик партия мана шу энг муҳим қоидани амалга оширишга, жумҳуриятнинг ҳудудий бирлигини ва чегаралари дахлсизлигини ҳимоя қилишга қаратилган тегишли ҳужжатлар Олий Кенгашда қонун тарзида кўриб чиқиб, қабул этилиши тарафдоридир.

Ўзбекистон тенг ҳуқуқли суверен давлат сифатида ташқи сиёсатни ўз манфаатларини кўзлаб белгилайдиган халқаро муносабатларнинг мустақил субъекти тарзида иш кўрмоғи керак. Хорижий давлатлар билан муносабат ўрнатиши, улар билан шартномалар тузиши, ўзаро дипломатия ва консуллик ваколатхоналарини айирбошлаши лозим. Ташқи иқтисодий фаолиятни амалга ошириши, жумҳуриятда ишлаб чиқариладиган маҳсулот нормаларини белгилаш, лицензия бериш, қўшма корхоналарни рўйхатдан ўтказиш, шартномалар ва эркин иқтисодий зоналарни вужудга келтириш масалаларини мустақил ҳал қиладиган бўлиши керак. Жумҳурият БМТга ҳамда унинг ихтисослаштирилган муассасаларига, бошқа халқаро ташкилотларга вакиллар юбориш ҳуқуқига эгадир.

Ўзбекистон Компартияси мустақил жумҳуриятнинг сиёсий ташкилоти сифатида социалистик ва демократик йўналишдаги чет эл партиялари ва жамоат ҳаракатлари билан мустақил алоқа боғлаш ҳуқуқини ўзида сақлаб қолади. У чет эллардаги ватандошлар билан инсонпарварлик алоқалари ва ҳамжиҳатликни ривожлантириш ҳамда мустаҳкамлаш, уларга жумҳуриятнинг маданий ҳаётида, ижтимоий ва иқтисодий дастурларни амалга оширишда қатнашиш ҳуқуқи берилиши учун ҳаракат қилади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси жумҳуриятлараро алоқаларни кенгайтириш, бошқа мустақил давлатлар билан шартномалар тузиш учун интилади ва бу муносабатлар тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик асосига қурилиши учун собот билан ҳаракат қилаверади. У — мустақил давлатларнинг янги Иттифоқ шартномаси тарафдоридир, барча миллатлар ва халқларнинг тенг ҳуқуқлилиги, ўз давлатининг тақдирини ўзи белгилашда, шу жумладан Иттифоққа кириш ва ундан чиқиш масалаларида уларнинг хоҳиш-иродасини ихтиёрий ифодалаши мазкур шартноманинг асосий илк қоидалари бўлиши лозим.

Компартия ҳисоблайдики, жумҳурият ҳудудида ихтиёрий равишда Иттифоқ-жумҳурият ва жумҳурият тасарруфига берилган масалалардан ташқари барча масалалар хусусида жумҳуриятнинг қонунлари устун бўлиши керак.

Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон МССЖни халқнинг ўз тақдирини ўзи эркин белгилаши аоссида Ўзбекистон ССЖ таркибига кирган Совет Социалистик давлати деб ҳисоблайди ва у ўз худудида ихтиёрий равишда ССЖ Иттифоқи ва Ўзбекистон ССЖ тасарруфига топширилган масалалардан ташқари барча масалаларда бутун тўлалигича давлат ҳокимиятига эга бўлишга интилади.

Ўзбекистон коммунистлари мустақил ҳуқуқий давлат барпо этилишига амалий ишлар билан кўмаклашадилар, бу давлатда ҳокимиятни қонун чиқарувчи, ижрочи ва суд ҳокимиятига тақсимлаш орқали демократия ва қонунийлик таъминланадиган бўлади. Президентлик идора усули таъсис этилганлиги, ижроия ва бошқарув ҳокимиятини мустаҳкамлаш, фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш юзасидан кўрилган тадбирлар бу йўлдаги муҳим қадам бўлди.

Коммунистик партия кўп партиялилик шароитида давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг ўрнини босишдан ва ҳукмронлик ваколатларидан воз кечади, халқ ҳокимиятининг таъсирчан органлари бўлмиш Советларнинг мавқеини ошириш ва уларни мустаҳкамлаш учун курашади. Партия ташкилотлари барча даражалардаги халқ депутатлари Советлари билан ўзаро баҳамжиҳат ҳаракат қиладилар, уларнинг фаолиятига депутат қилиб сайланган ва сайлаб қўйилган органларда ишлайдиган коммунистлар орқали сиёсий таъсир ўтказадилар, қонун чиқариш ташаббуси ҳуқуқидан кенг фойдаланадилар. Коммунистлар қўрғон, қишлоқ, овул Советларининг, маҳалла комитетларининг, истиқомат жойларидаги ўзини ўзи бошқарувчи бошқа бўғинларнинг самарали фаолиятига, ҳудудни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш масалаларини ҳал этишда уларнинг мустақиллигини мустаҳкамлашга ҳар томонлама кўмаклашадилар.

Ҳозирги кунда социалистик қонунийликни ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш ҳамда уларга қатъий риоя этилиши соҳасида совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш, хўжалик идоралари ва жамоатчиликнинг куч-ғайратларини бирлаштириш жуда муҳим аҳамият касб этади. Коммунистлар шовинизм ва миллатчиликнинг ҳар қандай кўринишларига қарши, миллати ва динидан қатъи назар ҳар бир фуқаронинг шон-шарафи ва қадр-қимматини, унинг конституциявий ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя этиш учун қатъият билан ҳаракат қилади. Бу ҳуқуқларга қилинадиган ҳар қандай тажовузлар қатъият билан даф қилиниши, уларнинг ташкилотчилари ва қатнашчилари эса қонунга мувофиқ жавобгарликка тортилиши керак.

Компартия ССЖИ Қуролли Кучларида тезроқ ислоҳот ўтказилиши тарафдоридир, бу ислоҳот профессионал армияни вужудга келтиришдан ва муқобил хизматни жорий этишдан, ҳарбий хизматга жумҳурият ҳукумати билан тузиладиган шартномалар асосида чақирув ўтказишдан иборат бўлиши керак. Коммунистлар ҳарбий бўлинмаларда интизом ва тартиб ҳар томонлама мустаҳкамланишига, армияга иснод келтирувчи уставга зид ўзаро муносабатлар таг-томири билан тугатилишига бундан буён ҳам ҳаракат қилаверадилар. Улар Совет Армияси сафларига чақирилган йигитларнинг хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқларини, миллий ва шахсий қадр-қимматини муҳофаза қилиш масалаларида қуролли кучлар командирларининг масъулиятини ошириш учун қатъият билан ҳаракат қиладилар.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИҚТИСОДИЙ МУСТАҚИЛЛИГИНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЙЎЛЛАРИ ВА БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИГА ЎТИШ ҚОИДАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Одамлар турмушининг муносиб даражаси, ҳар бир кишининг ҳар томонлама, уйғун равишда камол топиши таъминланадиган сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий ва ижтимоий шароит яратилишига ҳаракат қилишни Ўзбекистон Компартияси ўз фаолиятининг олий мазмуни деб билади. Компартия шунга аминдирки, ҳар бир алоҳида оила, қишлоқ, район, шаҳар турмушида равнақ ва хотиржамлик таъминланган тақдирдагина жумҳуриятнинг равнақи ва хотиржамлигига эришиш мумкин.

Аввало, жумҳурият территориясида яшовчи одамларнинг манфаатлари йўлида унинг табиий бойликларидан, вужудга келтирилган имкониятлардан ва ишлаб чиқарилган маҳсулотдан фойдаланишда тўла мустақилликни таъминлаш ўртага қўйилган мақсадга эришишнинг энг муҳим шарти бўлмоғи лозим.

Ярқсиз маъмурий-буйруқбозлик системасини ва маҳкамачилик зўравонлигини, шунингдек марказнинг жумҳурият манфаатларини писанд қилмайдиган сиёсатини барча поғоналарда қатъиян қоралаш ва тугатиш жуда муҳим аҳамият касб этади. «Мамлакатнинг пахта мустақиллигини қўлга киритиш» сиёсати жумҳуриятга мажбуран қабул қилдирилганлиги, пахтачиликнинг танҳо ҳокимлиги, шунинг натижасида иқтисодиёт ҳаддан ташқари бир ёқлама ривожланганлиги, у асосан хом ашё масканига айлантириб қўйилганлиги, табиий ва экология муҳитига жуда катта зиён етказилганлиги, жумҳурият аҳолисининг миллий даромади ва турмуш даражаси пастлиги ҳамда шундан келиб чиқадиган ҳамма оқибатлар юқорида баён этилган сиёсатнинг аниқ-равшан кўринишларидан биридир.

Жумҳуриятнинг ишлаб чиқарувчи кучларини ва иқтисодиётини ривожлантиришда вужудга келган номутаносибликлар ҳеч кечиктирмай ҳал этилиши зарур. Бунинг учун ҳамма шароит бор.

Бир томондан, хилма-хил ва бой табиий, минерал хом ашё ва қишлоқ хўжалик имкониятлари мавжуд, шу имкониятлар замонавий самарали ишлаб чиқаришни жадал ривожлантиришнинг манбаи, миллий даромад олиш ҳамда одамларнинг турмуш даражасини ва фаровонлигини ўстириш учун асос бўлиши мумкин ва лозим.

Иккинчи томондан, меҳнат ресурслари кўпайиб бормоқда, халқнинг бениҳоя меҳнатсеварлиги ва меҳнат қобилияти, сабр-тоқати, жон-дилидан ўқиб-ўрганиш истаги каби ҳавас қилса арзийдиган тарихий ва миллий анъаналар уларга мерос бўлиб қолган.

Олға томон қиладиган ҳаракатимизнинг энг муҳим ва таркибий қисмлари бўлмиш мана шу фазилатларни бир бутун қилиб бирлаштириш, бу йўлдаги барча мавжуд тўсиқларни қатъият билан бартараф қилиш — коммунистларнинг, жамият барча соғлом кучларининг бош вазифасидир.

(Давоми иккинчи бетда).

М. С. ГОРБАЧЕВнинг

ССЖИ Олий Кенгаши сессиясида 1990 йил 17 ноябрда сўзлаган нутқи

Ўртоқлар, халқ депутатларининг, Олий Совет аъзоларининг, жумҳуриятлар вакилларининг кечаги мажлисидаги нутқлари, сессия давомида ўртоқлар билан менинг суҳбатларим шуни кўрсатиб турибдики, Иттифоқ шартномасини тезроқ тайёрлаш керак, аммо бундан аввалроқ мамлакатдаги ишларнинг аҳволини, хусусан сиёсий ва иқтисодий барқарорликни яхшилаш, жамоат тартибини, интизомни ўрнатиш, миллатлараро муносабатлардаги вазиятни нормаллаштириш соҳасида кучли туб чораларни амалга ошириш лозим, деган фикр вужудга келди. Менинг тушунишимча, ўртоқлар асосий йўналиш сифатида давлат ҳокимиятининг тузилишини зудлик билан ислоҳ қилиш ва мустаҳкамлаш зарур деб ҳисобламоқдалар. Шу муносабат билан қуйидагиларни таклиф қиламан.

Биринчидан, ССЖИ Федерация кенгашига сифат жиҳатдан янги ваколатлар берилсин. У маслаҳат органидан марказ билан жумҳуриятларнинг куч-ғайратларини мувофиқлаштирувчи ҳаракатчан тузилмага айланиши керак. Бутун мамлакатга таалуқли бўлган ҳамма қарорлар марказда ҳам, жумҳуриятларда ҳам қабул қилинаётган пайтда Федерация кенгашида муҳокама қилиниб, маъқулланадиган бўлиши кераклигини таъкидлайман. Шу асосда ҳамма учун мақбул бўлган қарор ишлаб чиқилади. У мунтазам ишлаши, жамият учун очиқ тусда бўлиши лозим. Жумҳуриятлараро комитет Федерация кенгашининг ишчи органи бўлиб қолиши мумкин, унда иттифоқдош жумҳуриятларнинг ваколатларини олган юқори малакали экспертлар ва мутахассислар доимий асосда ҳамкорлик қилган бўлур эдилар.

Иккинчидан. Шундай ҳолда Президент Кенгашини тугатиш, Президент ҳузурида мамлакат хавфсизлиги кенгашини тузиш лозим бўлади. Марказдаги ижроия ҳокимиятни дарҳол қайта қуриб, у Президентга бўйсундирилсин. Тузилишлар ўзгартирилсин ва кадрлар алмаштирилсин, эскирган бўғинлар тугатилиб, янгилари тузилсин. Ҳаммасини санаб ўтирмайман, бу ўзгаришларнинг кўпчилигини айтиб ўтдим. Вазирлар Маҳкамаси таркибига замонавий фикрлайдиган янги, ташаббускор ходимлар киритилиши керак, чамаси, вице-президент тўғрисидаги масалани ҳал қилмоқ керак. Айни вақтда маҳаллий ижроия органларининг самарали ишлашини таъминлайдиган зарур қарорлар қабул этилиши лозим. Бу ишларнинг ҳаммасини кечиктирмай, Иттифоқ шартномасини кутмай қилиш керак — мен бу ҳақда доимо гапириб келган эдим, аммо сизлар бу ерга ўз дардингизни, жамиятнинг кайфиятини олиб келганингизни тушунаман. Мана шуларни эътиборга олиб, ҳаракат қилиш керак ва халқ депутатларининг съездигачаёқ ҳамма нарсани Олий Кенгашда вазият тақозо этганидек ҳал қилайлик.

Учинчидан. Ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, мамлакатимиз ҳар бир фуқаросининг хавфсизлиги ҳимоя қилинишини таъминлаш тўғрисидаги талаблар ҳаққоний янграмоқда. Бу соҳада ҳам марказда ва жумҳуриятларда, жойларда зудлик билан ташкилий ўзгаришларни қилиш ва кадрларни ўзгартириш ўринли бўлур эди. Яна бир гап бор: шундай қилиш керакки, ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларининг ишига ҳамма жойда, ҳамманинг ёппасига аралашаверишига барҳам бериш зарур, бу нарса мазкур органларнинг ишига халақит бермоқда. Сиз билан биз қабул қилаётган қонун бор, агар биз ўзимизни ўзимиз ҳурмат қилсак, ана шу қонун амал қиладиган бўлсин. **(Қарсаклар).**

Президентлик идора усули доирасида ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг фаолиятини мувофиқлаштириб турадиган орган тузишни таклиф этаман. Мамлакатни қамраб олган уюшган жиноятчиликка, пинҳона иқтисодиётга, чайқовчиликка ва бошқа жиноий фаолият кўринишларига қарши курашиш учун Президент ҳузурида махсус маҳкама тузиш назарда тутилади. Бу ишга серғайрат юксак маҳоратли мутахассислар жалб қилинади. Масала пухта ишлаб чиқилган, янги орган 10-12 кундан кейин ишга киришиши мумкин. Қонунлар, қарорларни, кўрсатмаларни турмушга татбиқ қилиш учун Президент ҳузурида назорат палатаси тузилсин, унинг барча минтақаларда мухтор вакиллари бўлиши керак.

Тўртинчидан. Озиқ-овқат бўйича. Такрор айтаман, ўтган йилга нисбатан ресурслар камайгани йўқ. Иш, асосан, аҳолини зарур маҳсулотлар билан таъминлаш системасини тартибга солишга, вилоятлар ва жумҳуриятларнинг мажбуриятлари аниқ бажарилишига боғлиқ. Бундан ташқари мавжуд ҳамма нарсани ҳисоб-китоб қилиб, назорат остига олиш зарур. Мен янги ҳосилга қадар аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашга оид энг муҳим чора-тадбирлар рўйхатини зудлик билан ишлаб чиқиб, яқин ўн кун, узоғи билан икки ҳафта муддат ичида муҳокама учун ёки ҳеч бўлмаганда, ахборот учун тақдим этиш ҳақида топшириқ бердим.

Бешинчидан. Мамлакатнинг ҳаёт қобилиятини таъминлаш кафолатларига оид чора-тадбирлар ҳақида алоҳида гапирмоқчиман. Бу соҳада мен темир йўл транспорти билан энергетикани биринчи ўринга қўяман. Барча Советларга, ижроия ва хўжалик органларига мурожаат этиб, мана шу муҳим тармоқларнинг узлуксиз ишлашини таъминлаш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўришга, юк ташишда узилишларга, вагонларнинг юк ортиш ва тушириш вақтида бекор туриб қолишларига йўл қўймасликка чақираман. Зудлик билан кўриладиган ҳамма чора-тадбирлар шу ҳолатда ўринлидир, бу ишдаги тажрибамиз катта.

Олтинчидан. Иттифоқ шартномаси ҳақида. Ёндашувимизнинг, тушунчамизнинг умумий маъноси — Иттифоқни янгилаш ва сақлаб қолишдан иборат. Кеча Лениннинг гапларини эслаб ва эсламай: кейинчалик бирлашиш учун аввал ажралиш керак деган овозлар эшитилди. Агар бунда ҳуқуқ доираси ва ваколатларни фарқлаш, юқоридан қуйигача ва ўзаро барча алоқа системасини сифат жиҳатдан янгилаш назарда тутилаётган бўлса, бу хусусда ўртоқ Бойко ҳақ гапни айтди. Ўйлайманки, биз ҳаммамиз ва шахсан мен буни қўллаб-қувватлаймиз. Аммо мен давлатни парчалаб юборишга, ҳудудларни қайтадан тузишга, халқларнинг азалий алоқаларини бузишга қатъиян қаршиман. Энди, ўйлайманки, гапиришим осонроқ бўлади: биз одамларимизнинг қони билан ювилган ўз аччиқ тажрибамизда парчаланишимиз мумкин эмаслигини кўриб турибмиз. **(Қарсаклар).** Шу сабабли биз бу йўлга ўта олмаймиз. Ваколатлар ва ҳуқуқ доирасини фарқлаш билан дарҳол ва асосли равишда шуғулланиш, бизнинг кўпмиллатли давлатни янгилаш концепциямизга асос қилиб олинган ҳамма режаларни рўёбга чиқариш лозим. Ҳаво мусаффо бўлса, халқларимиз ҳам ўзларини яхши ҳис қиладилар. Олий Кенгаш бу ҳақда аниқ бир гапни айтиши ва халқ унинг нуқтаи назарини билиши керак, деб ҳисоблайман. **(Қарсаклар).**

Иттифоқ шартномасининг лойиҳаси асосан тайёр. Биз жуда қисқа муддатда уни ССЖИ Олий Кенгашига ва жумҳуриятларнинг Олий Кенгашларига тақдим этамиз. Суверенитет учун янги чиққан курашчилар, халқ мана бундай деди, деб бизни чўчитмай қўя қолсинлар... ҳали халқдан сўраш керак **(Қарсаклар).** Украинада жуда қалтис пайтларда шундай қилишди. Шунда ҳам Иттифоқни сақлаб қолиш ва янгилаш тарафдори эканини билдирган кишилар 70 фоиздан кам бўлгани йўқ. Ҳамма жойда ҳам шундай. Ҳозир Грузиядан ахборот олаяпман, у ердагилар асрлар давомида ҳосил қилиб келинган алоқалар узилаётгани айтилганида бениҳоя ҳаяжонга тушдилар.

Еттинчидан. Армия муаммоларига, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоялашни таъминлаш муаммоларига эътиборни кучайтириш муҳимлигини яна бир алоҳида таъкидлаш зарур, деб ҳисоблайман. Армия — халқнинг фарзанди. Неча йиллар давомида бизга йўлчи юлдуз бўлиб келган шу иборани атайлаб такрорлаяпман. Олий Кенгашга яна бир бор мурожаат этиб, армиянинг ўз вазифасини бажаришига имкон берадиган ва давлатимиз хавфсизлиги посбонлигида турганларнинг обрў-эътиборини таъминлайдиган қонунларни зудлик билан қабул этишни сўрайман.

Саккизинчидан. Советларнинг мустаҳкам ўзаро алоқасига, уларнинг баҳамжиҳатлигига ҳар томонлама кўмаклашиш бизнинг бурчимиздир. Кечаги мунозарадан аниқ-равшан келиб чиқадиган хулоса шуки, Олий Кенгаш ҳам, жойлардаги Советлар ҳам ўзаро жуда мустаҳкам алоқа ўрнатмай ва баҳамжиҳат бўлмай туриб ўз фаолиятларини самарали равишда амалга ошира олмайдилар. Умумий ишимиз манфаатларини кўзлаб, мухолифликдан, беҳуда рақобатдан воз кечмоқ керак.

Ўртоқлар, мен таклиф этган чора-тадбирлар стратегик вазифаларимизни бажаришга, мамлакатдаги демократик ўзгартишларни давом эттиришга қаратилган. Мен барча 15 иттифоқдош жумҳуриятнинг ҳамма фуқароларига мурожаат этиб, баён этилган амалий чора-тадбирлар дастурини қўллаб-қувватлашга чақираман, чунки бу чора-тадбирлар қабул қилинган қарорларнинг бажарилишини ташкилий жиҳатдан таъминлайди.

Бу қарорлардан бирортаси ҳам муаллақ қолмаслиги керак. Президент сифатида мен уларнинг бекаму кўст ижро этилиши ҳақида ғамхўрлик қиламан. Умумий ишнинг муваффақиятидан манфаатдор бўлган барча кучларнинг мададкорлигига, мамлакат барча халқларининг, умуммиллий иноқлик, фуқароларнинг тинчлиги, барқарорликка эришиш мақсадларини азиз билувчи ҳамма бунёдкор кучларнинг ҳамкорлигига умид қиламан. Биз бунга эришмай туриб, олдинга силжий олмаймиз. Халқнинг мана шу кайфиятига қарши чиқаётганларни эса сиёсий мағлубиятга учратмоқ керак. **(Қарсаклар).**

Мен коммунистларга мурожаат этиб, улар ўз имкониятларидан фойдаланиб, иқтисодий, сиёсий ва ҳуқуқий барқарорликка оид чора-тадбирларни зўр ғайрат билан қўллаб-қувватласинлар, дейман. Ватанимизнинг тақдирини қадрловчи барча жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларини ҳамкорликка таклиф қиламан. Оммавий ахборот воситаларининг жамоалари ҳам ўз ўрни ва ролини қайтадан идрок этишлари лозим. Хуллас, адоват ва ваҳима уруғларини сочиш тўхтатилсин. Келинглар, бунёдкорликка ўтайлик, бизнинг келажагимиз фақат олға томон зўр ғайрат билан ҳаракат қилишга, ўртага қўйилган умумхалқ мақсадларига эришишга боғлиқ. Олий Советдан шу таклифларни қўллаб-қувватлашни сўрайман. **(Қарсаклар).**

ССЖИ Олий Кенгашининг ҚАРОРИ.

ССЖИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТЎРТИНЧИ СЪЕЗДИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

ССЖИ Олий Кенгаши **қарор қилади:**

ССЖИ халқ депутатларининг тўртинчи съезди 1990 йил 17 декабрь куни Москва шаҳрида чақирилсин.

ССЖИ Олий Кенгашининг Раиси

А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 йил, 17 ноябрь.

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ РИМДА БЎЛИШИ

РИМ, 18 ноябрь. (**ТАССнинг махсус мухбирлари Анатолий Красиков, Сергей Старцев, Александр Тараканов, Николай Тетерин).** ССЖИ Президенти М. С. Горбачев бугун Италия раҳбариятининг таклифига биноан бир кунлик амалий ташриф билан Италияга келди.

Пойтахтнинг иккала мамлакат Давлат байроқлари билан безатилган Фьюмичино аэропортида М. С. Горбачев билан унга ҳамроҳ бўлган кишиларни Италия Вазирлар Кенгашининг Раиси Жулио Андреотти, бошқа расмий кишилар кутиб олишди. Кутиб олувчилар орасида ССЖИнинг Италиядаги элчиси А. Л. Адамишин ва Италиянинг ССЖИдаги элчиси Ф. Саллео бор эди. Совет Иттифоқининг Давлат мадҳияси ижро этилди. М. С. Горбачев фахрий қоровул сафи олдидан ўтди.

Совет меҳмони аэропортдан ўзи учун ажратилган боргоҳга — Президентнинг Квиринал саройига йўл олди. Бу ерда расмий кутиб олиш маросими бўлиб ўтди. Италия Президенти Франческо Коссига М. С. Горбачев билан самимий саломлашди. Квиринал саройи узра Италия жумҳурияти байроғи ёнида ССЖИ Давлат байроғи кўтарилди.

Совет Иттифоқи Президентининг Италияга қилган ушбу ташрифи ўзининг қисқа муддатли ва бутунлай амалий тусдалигига қарамай, алоҳида аҳамият касб этди. Римда чиқадиган «Мессажеро» газетасининг таъкидлашича, бу ташриф «совуқ уруш» ҳақиқатан тугаган вақтга тўғри келди. «ССЖИ билан Италия янги Европани қуришнинг биргаликдаги йўлини белгилайди ҳамда Европа ҳамжамияти билан ССЖИ ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлайди», — деб ёзади газета.

Италияда мазкур ташрифдан икки мамлакат ўртасидаги сиёсий, иқтисодий, маданий ва бошқа соҳалардаги ҳамкорликни сифат жиҳатдан янги даражага кўтариб ва конкрет мазмун билан бойитиб янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун янги омил бахш этишга қодир бўлган катта натижалар кутаётганликларини яширмаяптилар.

* * *

Музокаралар тугаганидан кейин Совет-Италия ҳужжатларини имзолаш маросими бўлиб ўтди. Асосий ҳужжат — ССЖИ билан Италия ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартномани ССЖИ Президенти М. С. Горбачев билан Италия Вазирлар Кенгашининг Раиси Ж. Андреотти имзоладилар.

Шундан сўнг икки мамлакат ташқи ишлар вазирлари Э. А. Шеварднадзе билан Жанни де Микелис қарз бериш тўғрисидаги ҳамда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳақидаги аҳдномаларни имзолашди.

(Давоми учинчи бетда).

ДАЛА МЕҲНАТКАШЛАРИ БАЙРАМИ

16 ноябрь куни Тошкентда қишлоқ хўжалиги ва маҳсулотни қайта ишловчи деҳқончилик-саноат комплекси ходимлари кунига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Ўзбекистон ССЖ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасига ишлаб чиқариш илғорлари, мутахассислар, олимлар, совет ва партия ходимлари келишди. Йиғилишни Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби А. И. Икромов очди.

Жумҳурият қишлоқ меҳнаткашлари бу йил ўзларининг касб байрамини ўзгача кайфият билан нишонламоқдалар: рекорд муддатларда мўл пахта ҳосили йиғиштириб олинди. Энг муҳими ана шу техника экинига давлат буюртмаси атиги 50 кун ичида бажарилди. Ҳосилнинг 86 фоиздан кўпроғи биринчи ва иккинчи навларга қабул қилинди.

Тугаётган мавсумда деҳқончилик-саноат комплекси бошқа тармоқларининг ходимлари ҳам муваффақиятли меҳнат қилдилар. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг деярли барча турлари бўйича давлат топшириқлари ва умумиттифоқ фондига маҳсулот етказиб бериш, қишга маҳсулот ғамлаш топшириғи бажарилди. Дон, мева ва сабзавот ҳамда полиз маҳсулоти, картошка, ем-хашак бултургига қараганда анча кўп тайёрланди.

Шу билан бирга йиғилишда деҳқончилик-саноат комплекси ривожланишига тўсқинлик қилаётган омиллар тўғрисида гапирилди. Бу, энг аввало, фан ва техника ютуқлари, хўжалик юритувчи энг яхши ходимларнинг тажрибаси секинлик билан жорий этилаётганлиги, иқтисодий муносабатларни қайта қуриш жараёни чўзилиб кетаётганлигидир.

Йиғилишда Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков иштирок этди. **(ЎзТАГ).**

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ ҲАРАКАТ ДАСТУРИ

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Албатта, кадрларнинг малакасини ошириш, илғор ишлаб чиқаришни ва технологияни ўзлаштириб олган, замонавий фикрлайдиган кадрларни, биринчи галда, маҳаллий аҳоли орасида вояга етказиш устида сабот билан ишламоқ, уларни рағбатлантириш ва унумли меҳнатга қизиқтириш учун ҳамма шарт-шароитни яратмоқ лозим. Кўп мақсадларни кўзда тутувчи мана шу стратегик вазифани рўёбга чиқариш учун жамики мавжуд ресурслар ишга солиниши, мамлакатнинг ва чет элларнинг энг яхши марказлари имкониятларидан фойдаланилиши керак.

Ўзбекистон Компартияси коммунистларни ва барча меҳнаткашларни жумҳурият Олий Кенгаши қабул этган Ўзбекистон халқ хўжалигини барқарорлаштиришнинг асосий йўналишларини ҳамда бозор иқтисодиётига ўтиш қоидаларини босқичма-босқич амалга оширишга сафарбар этишни ўзининг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблайди.

Минтақанинг ижтимоий-иқтисодий, тарихий ва нуфусий ривожланиши хусусиятларини эътиборга олиш — ўтиш даврининг энг муҳим шартидир. Бунда жумҳуриятда яшовчи одамлар кўпчилигининг анъанавий ҳаёт тарзи ва шахсий турмушининг энг муҳим қонун-қоидалари, уларнинг азалий маънавий-ахлоқий негизлари муҳим аҳамият касб этади.

Жумҳуриятнинг илк ҳолатини, аҳолининг иш билан таъминланиш даражасини ва ижтимоий-маиший иншоотларнинг, истеъмол моллари ва хизматларнинг етарлилигини, турли ижтимоий табақалар турмуш даражасини эътиборга олмай туриб, бозор муносабатларига ўтиш ҳақида гапириб бўлмайди.

Компартия ташқи иқтисодий фаолиятнинг мустақиллигини, жумҳуриятнинг жаҳон бозоридаги мавқеини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш, чет эл сармоялари ва илғор технологияларини жалб қилиш мақсадида зарур шарт-шароитни яратиш учун ҳаракат қилади. Жумҳурият хорижий мамлакатлар билан бевосита алоқа боғлаши, фан-техника, савдо-иқтисодий, маданий ҳамкорлик масалаларини, қўшма корхоналар ташкил этиш, шартномалар ва эркин иқтисодий зоналар барпо этиш масалаларини ўзаро манфаатли ва тенг ҳуқуқли асосда ҳал қилиши лозим. Биз — шу мақсадда эркин пул ресурсларини жамлаб ишга сола оладиган, манфаатдор хорижий мамлакатларнинг сармоясини жалб этишни рағбатлантира оладиган ўз банк системамизни вужудга келтириш тарафдоримиз.

Ўзбекистон коммунистлари шунга аминдирларки, бозор муносабатларини шакллантириш вазмин ёндашувни, жумҳуриятнинг табиий нуфус, ижтимоий-иқтисодий ва миллий хусусиятларини ғоят тўла-тўкис ҳисобга олишни талаб қилади. Бу соҳада ҳаддан ташқари сусткашликка ҳам, ҳар бир босқичнинг хусусиятлари ва амалий имкониятларини эътиборга олмай туриб, бозор муносабатларини жорий этишни жадаллаштиришга ҳам йўл қўйиб бўлмайди.

Сармоя сарфлаш сиёсатини амалга оширишда, аввало, миллий даромад ҳажмини кескин оширишни, иқтисодиётни ривожлантиришдаги комплексликни, меҳнатга лаёқатли аҳолининг иш билан жуда тўла-тўкис банд бўлишини таъминлайдиган тармоқларни ривожлантиришга устунлик берилиши зарур. Илғор техника ва технология билан жиҳозланган, юксак даражада тайёр маҳсулотни ва аввало, халққа керакли молларни ишлаб чиқарувчи замонавий корхоналардаги серунум меҳнатгина ишлаб чиқариш ва ижтимоий соҳаларга хизмат қилувчи кўмакчи тармоқларни муваффақиятли ривожлантириш, халқ фаровонлиги ўсишини таъминлаш учун асос яратиб беради.

Компартия қуйидагиларни бу соҳадаги энг биринчи вазифалар жумласига киритиш зарур деб ҳисоблайди:

— ҳудудий номутаносибликларни бартараф этиш, ишлаб чиқарувчи кучларни оқилона жойлаштириш, қишлоқ манзилгоҳларининг, қўрғонларнинг, кичик ва ўртача шаҳарларнинг индустриал иқтисодий имкониятларини жадаллик билан кўпайтириш;

— фан-техника тараққиёти ютуқларини тезроқ жорий этиш, илм-фан ютуқларидан кўпроқ фойдаланадиган ишлаб чиқаришларни ўзлаштиришга ва халқ хўжалигини компьютерлаштиришга ўтиш уларнинг жумҳурият иқтисодиётини тараққиётнинг сифат жиҳатидан янги поғонасига чиқарадиган қудратли омил бўлиб қолишига эришиш;

— аҳолининг иш билан ғоят тўла-тўкис ва самарали таъминланиши, касб ўргатиш, кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, ишсизликни камайтириш чора-тадбирлари комплексини амалга ошириш;

— пул муомаласини ва истеъмол бозорини нормаллаштириш, аҳолини ва ижтимоий жиҳатдан ночор табақаларни асосий турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари билан, энг зарур моллар, дори-дармонлар билан кафолатли равишда таъминлаш;

— ижтимоий муаммоларни ҳал этишга ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишга моддий ҳамда молиявий ресурсларни биринчи галда ажратиб бериш.

Ушбу вазифаларни бажаришда ортиқча меҳнат ресурслари бўлган районларга имкони борича яқинлаштириб қурилган ва асосан халқ истеъмоли моллари, деҳқонлар ва якка ёрдамчи хўжаликлар учун кичик механизация воситалари ишлаб чиқаришга, қишлоқ хўжалик хом ашёси ва ярим тайёр маҳсулотларни тайёр маҳсулотларга айлантиришга мўлжалланган замонавий технологияси бўлган ихчам, тез ўзгартириш мумкин бўлган корхоналарни барпо этиш бош йўл бўлиши керак. Хорижий шериклар билан биргаликда корхоналар қуриш учун ҳамма жойда шарт-шароит яратиш зарур, бу эса илғор технологияни ўзлаштиришга, хўжаликни ташкил этиш ва бошқаришда жаҳон тажрибасини эгаллашга, миллий кадрларни тайёрлашга имкон беради. Асосан халқнинг бугунги ва истиқболдаги манфаатларига жавоб берадиган корхоналар қурилсин.

Партия ташкилотлари ҳокимият ва бошқарув идораларининг халқ ҳунармандчилиги ва бадиий ижодкорлигини, халқ усталари ва омилкорларининг буюмларида намоён бўлган ўзига хос маданиятни тиклашдаги ишини ўз ихтиёрларидаги барча сиёсий воситалар билан қўллаб-қувватлайдилар.

Коммунистлар ўтиш даври шарт-шароитларида жумҳурият иқтисодиётини ривожлантиришнинг энг истиқболли йўли юксак меҳнат интизоми ва иқтисодий масъулиятга асосланган ана шу иқтисодиётнинг кўп укладлигидир, деб ҳисоблайдилар. Саноатнинг базавий тармоқларида, ҳаво ва темир йўл транспортида, алоқада, бош коммуникацияларда давлат мулкчилиги устун мавқени эгаллаши керак. Бошқа тармоқларда акционер мулкчилиги, кооператив, жамоа мулки, шахсий ва хусусий мулк давлат мулки қатори тенг шароитларда бўлиши лозим. Ўзбекистон Компартияси мулкни давлат ихтиёридан олиш йўлини қўллаб-қувватлаб, мазкур жараён меҳнат жамоатлари аъзоларининг манфаатларини, ташаббускорлик ва тадбиркорликнинг ўсишини ҳисобга олиб, иқтисодий мақсадга мувофиқлик қоидалари негизида амалга оширишини ҳимоя қилади.

Замонавий аграр сиёсат масалалари Ўзбекистон Компартияси учун марказий масалалардир. Бу ўринда энг асосий вазифа — барча маҳсулот етиштирувчилар меҳнатини рағбатлантиришдан, уларнинг меҳнат пировард натижаларидан манфатдорлигини оширишдан, хам жамоат хўжаликлари, ҳам оилавий ва шахсий хўжаликларнинг мустақиллиги ва моддий базасини мустаҳкамлашдан иборатдир.

Биз аграр секторга сармоя сарфлашни кўпайтиришга эришишни, етиштирилган маҳсулотга иқтисодий жиҳатдан эркин, асосланган харид нарҳлари белгилашни, қишлоқ хўжалиги жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштиришни, илғор агротехника усулларини жорий этишни, ернинг унумдорлигини оширишни ва унинг ирригация-мелиорация ҳолатини яхшилашни зарур деб ҳисоблаймиз.

Ер ва сув ресурсларининг чекланганлигини, шунингдек хўжаликни кўпчилик, жамоа бўлиб юритиш тарихан таркиб топганини ҳисобга олиб, коммунистлар ерга хусусий мулкчиликни жорий этиш мумкин эмас, деб ҳисоблайдилар.

Кооператив, жамоа хўжалигининг келажаги бор, бундай хўжаликларда ижара, пудрат, деҳқон хўжалиги сингари меҳнатни ташкил этишнинг шакллари устун даражада ривожланади.

Компартия ер ва сув ресурсларидан авайлаб-асраб, самарали фойдаланиш зарур деган собит фикрдадир. Коммунистлар пахта якка ҳокимлигини рад этиб, деҳқон қайси экинни ва қачон экиш лозимлигини ўзи танлаб олиши учун имконият яратиб бериш тарафдоридирлар. Маҳаллий шарт-шароит ҳисобга олиниб, энг кўп даромад берадиган ва қишлоқ аҳлининг жуда банд бўлишини таъминлайдиган экинлар далалардан биринчи галда ўрин олиши керак. Илмий жиҳатдан асосланган алмашлаб экишни жорий этиш, қишлоқ хўжалик экинларини етиштириш ва йиғиштириб олишни механизациялаш муаммолари тубдан ҳал этилиши лозим.

Қишлоқ хўжалигининг мева-сабзавот тармоғи, қайта ишлаш саноати моддий-техника базасини мустаҳкамлашга, жумҳурият аҳолисини тўла таъминлаш билан бир қаторда Иттифоқ ва жаҳон бозорида маҳсулот сотишни кўпайтириш мақсадида омборхоналар ва фирма дўконлари тармоғини барпо этишга эришиш зарур. Чорвачилик шахсий ва жамоат секторининг озуқа базасини мустаҳкамлаш зарур.

Компартия шахсий ёрдамчи хўжаликларни бундан буён ҳам мустаҳкамлаш масалаларини энг муҳим вазифа деб билади. Шу муносабат билан жумҳуриятдаги ҳамма жойларда томорқалар саҳнини 0,25 гектарга етказиш зарур. Шахсий хўжаликларнинг кенгайтирилиши уй-жой қурилиши ва аҳолини уй-жой билан таъминлаш, ижтимоий ишлаб чиқариш соҳасида меҳнат қилиш имконияти бўлмаган кўп болали оналарни иш билан таъминлаш, оилалар ўзини ўзи озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашини кўпайтириш ҳамда озиқ-овқат бозорини мўл-кўл қилиш масалаларини ҳал этиш имконини беради. Компартия буни қишлоқ аҳолиси ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этилишининг муҳим қисми деб билади.

Партия ташкилотлари деҳқонларнинг манфаатларини ҳимоя қилишда шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгалари уюшмаларининг фаолиятини актив қўллаб-қувватлайдилар, техника билан жиҳозлашда, қурилиш материаллари, ёш чорва моллари, уруғликлар, ем-хашак ва қишлоқ аҳли учун зарур бўлган бошқа ресурслар билан таъминлашда реал ёрдам бериш йўлини тутадилар. Ушбу уюшмалар бозорга ўтиш даврида деҳқонни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этиш ва унга мадад бериш масалаларини ўз зиммасига олиши керак.

Компартия қишлоқни ижтимоий жиҳатдан қайта қуришни, қишлоқ аҳолиси меҳнати ва турмуши шарт-шароитини яхшилашни аграр сиёсатнинг бош вазифаларидан бири деб билади. У қишлоқнинг ижтимоий қиёфаси мустаҳкамланиши ва ривожланиши учун қўшимча капитал маблағ, моддий ресурслар қидириб топилиши ва сарфланишига, қишлоқдаги уйларни сув билан таъминлаш ва газлаштириш муаммоси тубдан ҳал этилишига эришади.

Ўзбекистон Компартияси белгилаб қўйилган тадбирларнинг амалга оширилиши жумҳуриятнинг чинакам иқтисодий мустақиллигини таъминлашга, ишончли иқтисодий шерик сифатида унинг обрў-эътибори кўтарилишига имкон беради, умумиттифоқ ва жаҳон бозорларида унинг мавқеини кучайтиради, деб ҳисоблайди.

АҲОЛИ ФАРОВОНЛИГИНИ ОШИРИШ, ҲАР БИР КИШИ УЧУН МУНОСИБ ШАРОИТЛАРНИ ТАЪМИНЛАШ — ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИНИНГ БОШ МАҚСАДИДИР

Иқтисодиётнинг инсон эҳтиёжлари томон туб бурилишини таъминлаш, ижтимоий адолат принципларини қарор топтириш бизнинг стратегик йўлимиздир. Партия ташкилотлари ишчилар, деҳқонлар ва зиёлиларнинг меҳнатдаги ташаббускорлиги ва тадбиркорлигини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлайдилар. Коммунистлар унумли меҳнатни рағбатлантиришни мустаҳкамлашга, меҳнат, дам олиш, бепул билим олиш ва медицина хизматидан фойдаланиш ҳуқуқлари таъминланиши учун ишончли кафолатлар жорий этилишига эришадилар.

Компартия фаол ижтимоий сиёсат ўтказилишига эриша боради. Коммунистлар давлат идораларининг вазифаси тақсимлаш муносабатлари системаси орқали, солиқ сиёсати, имтиёзлар, аниқ мақсадга мўлжалланган инвестициялар ва бошқа иқтисодий омиллар орқали одамларнинг турмуш даражаси кескин фарқ қилиб қолишига йўл қўймасликдан иборат, деб биладилар. Аҳоли айрим табақаларининг бойиб кетиши бошқа табақаларнинг қашшоқланиши ҳисобига бўлишига имкон берадиган заминни истисно этиш муҳимдир.

Ўзбекистон Компартияси бозорга ўтиш шароитларида аҳолининг, биринчи галда унинг кам таъминланган табақаларининг ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этилиши юзасидан аниқ-равшан тадбирларни амалга оширишга эриша боради. Аҳолини тирикчилик учун зарур бўлган нарсалар билан таъминлаш, турмушнинг қимматлашуви ўрнини одамларни кундалик зарур моллар билан таъминлаш йўли билан қоплаш имконини берадиган давлат кафолатлари, пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва жамғармаларни ҳам қўшиб даромадларни индекслашни жорий этиш юқоридаги тадбирларнинг негизини ташкил этиши лозим.

Коммунистлар чайқовчилик ва порахўрликка, ошна-оғайнигарчилик ва маҳаллийчиликка, «пинҳоний иқтисодиётга» қарши кескин курашни кучайтириш керак, ҳаётимизда бундай ҳолларга барҳам бериш учун ҳуқуқий давлатнинг барча имкониятларидан фойдаланиш зарур, деб ҳисоблайдилар.

Бозор муносабатларига ўтиш шароитида аҳолини иш билан таъминлаш муаммосининг ҳал этилиши жуда катта аҳамиятга моликдир. Компартиянинг ташаббуси билан ишлаб чиқилган «Иш билан таъминлаш» жумҳурият давлат режаси ана шу ишнинг таркибий қисмидир.

Иш ўринларини барпо этиш вазифаларини ҳал қилишда маҳаллий аҳолининг миллий-маданий турмуш тарзи, оилаларнинг анъанавий кўп болалилиги, оиланинг ўзи туғилиб ўсган жойга тарихан содиқлиги ҳисобга олиниб, шунга мос келадиган корхоналар ривожлантирилиши керак.

Компартия давлат аёллар болаларни тарбиялашдек ўз зиммаларидаги асосий вазифани меҳнат, ижтимоий фаолият билан биргаликда муваффақиятли қўшиб олиб боришлари, оғир ва зарарли ишларда аёллар меҳнат қилишини кескин камайтириш, касаначилик меҳнатини ривожлантириш, келажакда эса зарур имкониятлар вужудга келтирилиши билан болали оналарга қисқартирилган иш ҳафтасида меҳнат қилиш имкониятини яратиш учун хотин-қизларни иш билан таъминлаш, уларга касб-ҳунар ўргатиш, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга қаратилган кафолатлар системасини жорий этиши керак, деб ҳисоблайди. Оналик ва боланикни муҳофаза этишга алоҳида эътибор берилиши лозим.

Ўзбекистоннинг келажаги кўп жиҳатдан ёшларга боғлиқдир. Компартия ёшлар ўртасида кўпгина муаммолар тўпланиб қолганлигини ҳисобга олиб, Ёшлар сиёсати тўғрисидаги қонунни тезроқ қабул қилиш, ёшларнинг барча гуруҳлари учун ўқиш, меҳнат қилиш, касбда камол топиш ва турмуш неъматларидан фойдаланишда тенг имкониятларни ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишни таъминлаш тарафдоридир. Коммунистлар ёшларга хос бўлган ижодий изланиш, ташаббускорлик, тадбиркорликни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлайдилар, ёшлар корхоналари, кооперативлари, илмий-техникавий ва маданий марказларнинг оёққа туришида ёрдам берадилар.

Коммунистлар ёш оилаларнинг улғайиши ва мустаҳкамланиши учун қулай шарт-шароитни вужудга келтиришга катта аҳамият берадилар. Биз ёш оилаларга бериладиган имтиёзларни кенгайтириш, уларга имтиёзли шартларда қарз бериш, оилалар учун ётоқхоналар тармоғини жадаллик билан кенгайтириш, ёшларнинг уй-жой қурилиши комплексларини ривожлантириш тарафдоримиз.

Компартия кадрлар тайёрлашнинг таркиб топган давлат системасини тубдан қайта кўриб чиқиш зарур, деб ҳисоблайди. Мактаб ўқувчиларини барвақтроқ касб-ҳунарга йўналтириш, ғоят иқтидорли болалар учун ўқув юртлари очиш, ўрта ва олий мактабнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, кадрлар тайёрлашга хўжалик ҳисобини жорий этиш нуфузли йўналишлар бўлиши керак. Бу ўринда маҳаллий миллатга мансуб кишилардан малакали ишчи кадрлар ва мутахассисларни жадал тайёрлашга алоҳида эътибор берилиши лозим.

Ўзбекистон Компартияси аҳолининг уй-жой шароитларини яхшилаш масалаларига биринчи даражали аҳамият беради. Якка тартибда уй-жой қурилишини авж олдиришга алоҳида эътибор берилиши керак, бундай қурилишларга имтиёзли тарзда қарз бериш, қурилиш материаллари билан таъминлаш, инженерлик коммуникациялари тармоғини бунёд этишдан иборат давлат тадбирлари комплекси амалга оширилиши лозим. Қаҳрамон оналар, уруш ва меҳнат ногиронлари рўйхатга олинганидан кейин бир йил ичида уларга ер участкалари ажратиб бериш зарур бўлади. Жумҳуриятда миллий меъморчилик анъаналарини ва шаҳар қурилишига оид ҳозирги талабларни ҳисобга олиб, шаҳар хўжалигини таъмирлаш ва қишлоқларни ободонлаштириш юзасидан батафсил режани амалга ошириш даркор.

Компартия одамлар соғлиғини сақлаш ва меҳанаткашларни жисмоний тарбиялаш бутун ишини тубдан яхшилашга собитқадамлик билан эришиб бораверади. Соғлиқни сақлаш хизматини тубдан ислоҳ қилиш, даволашдарднинг олдини олиш муассасалари моддий-техника базасини тубдан мустаҳкамлаш, аҳолини ялписига тиббий кўрикдан ўтказиш, чақалоқларни парвариш қилиш, ҳамширалар хизматини йўлга қўйиш, ҳомиладор аёлларга ёрдам бериш марказлари тармоғини вужудга келтириш талаб этилади. Партия ташкилотлари соғлом турмуш тарзини ҳар жиҳатдан тарғиб этадилар, спорт иншоотлари тармоғини кескин кенгайтиришга, болалар ва ёшларнинг жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишини ташкил этишни қайтадан кўриб чиқишга эриша борадилар.

Партия ташкилотлари Ўзбекистон Компартиясининг ташаббуси билан қабул қилинган «Меҳр-мурувват» дастурини амалга ошириш учун олиб борилаётган ишни кучайтирадилар, меҳнат жамоаларининг қариялар уйларини оталиққа олиш, пенсионерларга, кўп болали оналарга, меҳнат шароитлари ноқулай бўлган жойларда ишлаётган кишиларга ўз маблағлари ҳисобидан қўшимча пул бериш ташаббусини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлайдилар. Ўқувчиларга ва кам таъминланган студентларга бепул нонушталар бериш тадбирларини изчиллик билан ўтказишга эришиб бораверадилар.

Атроф муҳитни соғломлаштириш учун шошилинч тадбирлар кўришни Компартия ўз ижтимоий-иқтисодий сиёсатининг энг муҳим вазифаси, ўзининг ҳозирги ва келажак авлодлар олдидаги бурчи, деб ҳисоблайди.

Ғоят нохуш экология вазияти вужудга келган шаҳарлар ва районларда соғломлаштириш тадбирларини амалга оширишга, ерларни қайтадан тиклаш, сувни муҳофаза этиш тадбирларини ўтказишга куч-ғайратни жамлаш керак. Коммунистлар Оролни қутқариб қолишга, Оролбўйидаги экология ва санитария вазиятини соғломлаштиришга бутун куч-ғайратларини сарфлайдилар ва бу вазифалар қўшни иттифоқдош жумҳуриятлар билан мустаҳкам ҳамкорликда, бутун мамлакат ёрдамида, жаҳон ҳамжамияти иштирокида ҳал этилишига ҳаракат қиладилар.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚЛАРИНИНГ АҚЛИЙ ВА МАДАНИЙ ИМКОНИЯТИНИ МАЪНАВИЙ ЖИҲАТДАН ЯНГИЛАШ, ТЎЛА НАМОЁН ЭТИШ УЧУН

Ўзбекистон Компартияси ҳар бир шахсни ва умуман жумҳуриятимиз халқини ақлий ҳамда маънавий жиҳатдан ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилишни ўз фаолиятининг асосий йўналишларидан бири, деб ҳисоблайди. Коммунистлар барча фуқаролар маданий қадриятлардан баҳраманд бўлиши, маънавий соҳадаги қашшоқликни тугатиш, замонавий санъат, ўзбек миллий маданияти ва халқ ижодиётини ривожлантириш ҳамда бойитиш, анъаналарга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш, тарихий ёдгорликларни сақлаш, уларни таъмирлаш, «Мерос» дастурини амалга ошириш тарафдоридирлар.

Биз халқимиз даҳоси яратган ва ҳозирги пайтда жумҳуриятимиздан ташқарида сақланаётган барча санъат асарлари, нодир қўлёзмалар ўзимизга қайтарилиши керак, деб ҳисоблаймиз.

Компартия жумҳуриятимизда истиқомат қилаётган миллатлар ва элатларнинг миллий-маданий марказлари тармоғини кенгайтириш, мамлакатимиз барча халқларининг маънавий жиҳатдан ўзаро бойиши ва бундай алоқаларнинг кенгайиши тарафдоридир. У қадимий халқ анъаналари, байрамлари ва расм-русумлари қайси миллатга мансублигидан қатъи назар қайта тикланишини қўллаб-қувватлайди.

Коммунистлар санъат ва маданият тижоратлашуви жараёни бошланаётганига қарши чиқадилар ҳамда улар ҳаёсизлик ва зўравонликни, паст савиядаги маданиятнинг зарарли таъсирини, одоб тушунчасининг маънавий асослари ва миллий руҳига, инсонпарварлик ва ахлоқ принципларига зид тарғиботдан аҳолини, айниқса ёш авлодни сақлаш учун барча ижтимоий-сиёсий тузилмалар билан ҳамкорлик қилишга тайёрдирлар. Ёшларда меҳнатсеварлик ва меҳр-мурувват, катталарга ҳурмат, ватанпарварлик ва байналмилалчилик сингари фазилатларни шакллантириш, бу ишда оила, мактаб ҳамда бутун жамиятнинг мавқеини ошириш масалалари партия ташкилотларининг диққат марказида қолади.

Ўзбекистон Компартияси жумҳурият зиёлилари, уларнинг истеъдодли намояндалари жамиятимизни маънавий ва ахлоқий жиҳатдан янгилашга қўшаётган бебаҳо ҳиссасини юксак қадрлайди. Партия ташкилотлари ижодкор ва илмий зиёлилар билан амалий алоқаларини бундан буён ҳам ривожлантирадилар ва чуқурлаштирадилар, қобилиятли ёшларнинг ўсишига, уларнинг истеъдоди ва ижодий имкониятлари намоён бўлишига ҳар томонлама кўмаклашадилар.

Биз мавжуд илмий-техникавий имкониятдан самарали фойдаланиш, истиқболли кашфиётлар ва ишланмаларни жуда қисқа муддат ичида жорий этадиган уюшмалар, жумҳурият эга бўлган ақл-заковат кишиларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш, муаллифлик ҳуқуқи системалари тузилиши, шу муносабат билан мавжуд қонунлар қайта кўриб чиқилиши тарафдоримиз. Биз одамлар онгида ақлий имкониятларни жадал ривожлантирмай жумҳуриятимизнинг чинакам мустақиллиги ҳамда гуллаб-яшнашини таъминлаш мумкин эмаслиги хусусида теран ва равшан тушунчани қарор топтириш зарур деб ҳисоблаймиз.

Компартия бу мақсадларга эришиш учун бошқа жумҳуриятлар ҳамда хорижий мамлакатлар билан илмий ҳамкорликни ривожлантириш вз такомиллаштириш, мамлакатимизнинг ҳамда хорижий мамлакатларнинг етакчи илмий, ўқув марказларига юбориладиган ёш истеъдодли олимлар, мутахассислар сонини кўпайтириш зарур деб ҳисоблайди. Бу вазифаларни ҳал этиш фан ва ижодий бирлашмаларни қўллаб-қувватловчи мустақил жумҳурият валюта жамғармаси тузулиши билан мустаҳкамланиши керак.

Партия ташкилотлари ва комитетлари давлат даражасида кўрилаётган тадбирларни қўллаб-қувватлайдилар ҳамда жумҳурият инженерлари ва иқтисодчиларини бозор иқтисодиёти эҳтиёжларига мувофиқ қайта ўқитишда бевосита иштирок этадилар.

Компартия ижтимоий фанларни қайта қуриш, уларнинг жумҳурият ва айрим минтақаларни ривожлантириш истиқболларини белгилашдаги мавқеини ошириш, ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий жараёнларни олдиндан аниқлаш зарур деб ҳисоблайди. Турли ижтимоий гуруҳларнинг манфаатларини аниқлаш ва ҳисобга олиш учун жамоатчилик фикрини ўрганувчи жумҳурият марказини ташкил этиш ташаббуси билан чиқади.

Компартия халқ таълими соҳасида умумтаълим ва олий мактабларни чуқур ислоҳ қилиш, миллий анъаналарни ривожлантириш ҳамда ёш авлодни ўқитиш ва уни тарбиялашда жаҳон тажрибасидан фойдаланиш тарафдоридир. У ўқув юртлари ва илмий муассасалар мустақиллиги ривожланишини, ташкилий шаклларининг хилма-хиллигини, ўқувчилар ва талабаларнинг ҳуқуқлари кенгайишини, уларнинг ўзини ўзи бошқарувга интилишини қўллаб-қувватлайди ва рағбатлантиради. Айни вақтда у ўқув юртларининг ўқув-тарбия вазифаларини ҳал этишга халақит берадиган сиёсий эҳтирослар майдонига айланишига қатъиян қаршидир. Компартия, шунингдек, ижтимоий фанларни ўқитишда ундан социализмга ва коммунизмга қарши ғояларни тарғиб қилиш, тарихни сохталаштириш ҳамда сиёсий найрангбозлик мақсадида минбар сифатида фойдаланишга йўл қўйиб бўлмайди, деб ҳисоблайди.

Компартия маданият, фан ва халқ маорифини ривожлантиришга маблағ ажратишнинг қолдиқ принципини бартараф этиш учун курашади ҳамда жумҳурият ва маҳаллий бюджетлар ҳисобидан, корхоналар, ширкатлар, жамоатчилик асосида иш олиб бораётган хайрия жамғармалари ҳамда бошқа жамғармалар маблағларини жалб этиш билан уларга биринчи галда ёрдам берилишига эришиш учун ҳаракат қилади. Мазкур соҳаларда банд бўлган ходимларнинг моддий аҳволини яхшилашга, уларнинг жамият олдидаги обрўйини оширишга, ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишга ҳар томонлама кўмаклашади.

Компартия фан тўғрисидаги, халқ таълими тўғрисидаги қонунларнинг лойиҳаларини, маданият ва маънавий тарбия тўғрисидаги қонун лойиҳасини қонун чиқаришда ташаббус кўрсатиш тариқасида жумҳурият Олий Кенгашига тақдим этиш зарур, деб ҳисоблайди. Компартия илмий-материалистик дунёқарашни ҳимоя қилар экан, ўтмишда динга нисбатан йўл қўйилган ўзбошимчалик ҳаракатларидан воз кечади ва Виждон эркинлиги тўғрисида қабул қилинган ССЖИ Қонунини қўллаб-қувватлайди. У умумбашарий қадриятларни қарор топтириш ишида барча диний ташкилотлар билан ҳамкорлик қилади, диний ташкилотларнинг ижтимоий-сиёсий ва маданий ҳаётда қатнашишлари тарафдоридир. Компартия айни вақтда диндорларнинг диний туйғуларидан жамиятга қарши, давлатга қарши мақсадларда фойдаланишга уринишларни қоралайди.

Ўзбекистон Компартияси жамият турмуши барча соҳаларини қайта қуриш, жумҳуриятимизда яшаётган барча кишиларнинг хавфсизлиги, фаровонлиги ва осойишталиги миллатлараро муносабатларни уйғунлаштиришга кўп жиҳатдан боғлиқ эканлигини тўла англайди. У жумҳуриятда миллатлараро муносабатларга тааллуқли ҳар қандай масала фақат ССЖИ Конституцияси ва Ўзбекистон ССЖ Конституцияси доирасида, сиёсий усуллар, ишонтириш йўли, бевосита мулоқот орқали ҳал қилиниши керак деган чуқур эътиқодга асосланади.

У Ўзбекистон ССЖнинг Давлат тили тўғрисидаги қонун режали асосда ва сўзсиз амалга оширилиши, жумҳуриятимиздаги барча халқлар тилларига ҳурмат билан муносабатда бўлиниши ва бу тилларнинг ривожланиши, миллатлараро алоқа ва ССЖИ халқларининг ҳамкорлик тили сифатида рус тилидан фойдаланиш учун курашади. Оммани Ватан ва жаҳон маданиятининг энг яхши намуналари билан ошно қилиш мақсадида эски ўзбек ёзувини, хорижий тилларни ўрганишда кўмаклашади.

Ўзбекистонда яшаётган барча миллат кишиларининг манфаатларини ўзаро ҳурматлаш ва улар билан ҳамкорлик қилишнинг бузилмас қоидалари миллий сиёсатнинг негизини ташкил этиши керак. Жумҳуриятимиздаги барча халқлар ва майда миллатларнинг ўзига хос миллий-маданий одатларини, тили, маданияти, анъаналари, тарихий ёдгорликлари ва табиий муҳитини сақлаб қолиш, ёш авлодга она тилида таълим бериш ҳуқуқини тан олиш фуқаролар тинчлиги ва тотувлигининг мустаҳкам кафолатидир.

Жумҳурият фуқароларини жипслаштириш — Ўзбекистон Компартияси сиёсатининг асосий мақсадларидан бири. Биз инсон ҳуқуқлари устунлиги учун, миллати ёки тилига қараб баъзиларга имтиёзлар берилишига, бошқа кишларнинг ҳуқуқлари камситилишига қарши, уларнинг шани ва қадр-қиммати ҳимоя қилиниши таъминланиши учун курашаверамиз. Биз Ўзбекистоннинг барча фуқаролари сиёсий турмушда фаол қатнашишлари учун, партия идораларида, давлат ҳокимияти муассасаларида ва жумҳурият бошқарувида турли миллат вакиллари бўлиши учун курашаверамиз. Партия ташкилотлари миллатчилик ва шовинизм кўринишларига қарши, ажралиб чиқиш ва миллий маҳдудликни тарғиб этаётганларга, байналмилалчилик соҳасида орттирган ютуқларимизни камситаётганларга қарши муросасиз кураш олиб боради.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИНИ ЯНГИЛАШ ВА ДЕМОКРАТИЯЛАШ УЧУН

Ўзбекистон Компартиясини янгилаш уни демократиялаш билан узвий боғлиқдир. Бундан мақсад коммунистларни партия турмушининг марказига қўйиш, партия сиёсатини ишлаб чиқишда ва уни амалга оширишда партиялилар оммаси бевосита иштирок этишини таъминлашдан иборат.

Жумҳурият Компартияси партия ички турмушида ўзини ўзи бошқарувни таъминлайдиган, партия билан ҳар бир коммунист манфаатларини уйғунлаштирадиган, эркин фикрлашга, турли нуқтаи назарларни таққослашга, ошкора танқид ва ўзини ўзи танқид қилишга, онгли интизомга имкон берадиган демократик централизм принципига амал қилади. Партия съездлари, конференциялари ва йиғилишларининг партия ижроия ҳамда назорат идораларидан устунлиги таъминланади.

Жумҳурият Компартияси ўз негизи — бошланғич партия ташкилотларининг ҳуқуқларини кенгайтиришга, уларнинг фаоллиги ва мустақиллигини оширишга алоҳида эътибор беради. Биз партия ташкилотларининг ҳудудий-ишлаб чиқариш принципи нуқтаи назаридан тузилиши сақлаб қолинишининг қатъий тарафдоримиз. Айни вақтда жумҳурият учун истиқомат жойларда сиёсий ишларнинг алоҳида долзарблигини ҳисобга олиб, аҳоли манзилгоҳи, маҳалла ёки даҳаларда яшаётган коммунистларни фаолият кўрсатадиган кучли ҳудудий партия ташкилотларига бирлаштириш зарур, деб ҳисоблаймиз.

Партиянинг таянч бўғини — ноҳия ҳамда шаҳар партия ташкилотларининг иш шакллари ҳамда услубларини янгилашга, Қорақалпоғистон жумҳурият, вилоят партия ташкилотларининг ўз ички турмушидаги масалаларни ҳал этишга доир ҳуқуқлари ва мустақиллигини кенгайтиришга алоҳида эътибор берилади.

Янги сиёсий вазият Ўзбекистон Компартияси марказий идоралари олдига юксак талаблар қўймоқда. Уларнинг фаолиятида рўй-рост ва принципиал фикрлашув, кенг ошкоралик, қарорлар қабул қилишда чинакам баҳамжиҳатликни бундан буён ҳам қарор топтириш лозим. Партия қўмиталари комиссияларининг ишнинг устун йўналишлари соҳасидаги мавқеини сифат жиҳатидан янги даражага кўтариш зарур.

Ўзбекистон Компартияси коммунистларнинг хилма-хил тузилмалар — партия ташкилотлари котибларининг кенгашларини, партия клубларини, ижтимоий-сиёсий марказларини, ветеранлар кенгашларини ҳамда қизиқиш ва муаммолар юзасидан партия аъзолари бирлашмаларининг турли шаклларини ташкил этиш ҳуқуқини эътироф қилади.

Ўзбекистон Компартияси ўз сафларига янги кучлар, биринчи навбатда меҳнат кишилари, ёшлар, қайта қуришнинг фаол тарафдорлари келиб қўшилиши учун алоҳида ғамхўрлик қилади. Компартия қўмиталар ва ташкилотлар, партия оммавий ахборот воситалари орқали ўзининг дастурий мақсадлари ҳамда вазифаларини, уларнинг жозибасини аҳоли кенг табақаларига тушунтиради, уларни қўллаб-қувватлаётган кишиларда партия билан ўз тақдирини боғлашга бўлган эҳтиёжни шакллантиради.

Партиянинг обрўси — унинг асосий принципини: халқ манфаатлари — партия манфаатларидир, деган қоидани рўёбга чиқаришдадир. Партия ўз кучи аввало меҳнаткашлар оммасининг қўллаб-қувватлашида эканлигини билади.

Компартия ўзининг барча аъзоларини омма ўртасида сиёсий иш олиб бориш, халқнинг турли табақалари билан мулоқот қилиш, одамларни ҳақиқат кучи, далил-исботлар ва амалий ишлар билан жалб этиш санъатини эгаллашга даъват этади.

Кадрлар сиёсати масалалари Компартия учун принципиал масалалар бўлиб қолади. Партия учун янги вазиятда унинг қўмиталари ва ташкилотлари Компартия позициясида турган муносиб коммунистлар ҳамда партиясизларга тавсиялар бериш ҳуқуқидан воз кечмасликлари, айни вақтда уларнинг давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларидаги, мафкуравий муассасалардаги асосий лавозимларга сайланишлари ёки тайинланишлари учун курашишлари, давлат идораларининг ходимларига ўз баҳоларини беришлари, тўрачилик, қариндош-уруғчилик, маҳаллийчиликка қарши туришлари шарт.

Ўзбекистон Компартияси Матбуот тўғрисидаги Қонунга мувофиқ ўзининг оммавий ахборот воситалари билан ҳамжиҳатлигини такомиллаштириб боради. Биз матбуот, телекўрсатув ва радиоэшиттириш идораларининг фаолиятини бундан кейин ҳам демократиялаш, хилма-хил фикр ва мулоҳазаларни ёритиш, айни вақтда эълон қилинаётган мақолалар ҳамда эшиттиришларнинг мазмуни, ҳаққонийлиги учун журналистларнинг масъулиятини ошириш тарафдоримиз. Компартия қонун чиқаришда ташаббус кўрсатувчи ташкилот сифатида оммавий ахборот воситаларида маънавий-ахлоқий асосларни кучайтириш тўғрисидаги масалалани Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг олдига қўйишни мўлжалламоқда.

Ўзбекистон Компартияси давлат ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларини, ўқув юртларини ҳамда Қуролли Кучларни сиёсатдан ҳоли этиш хусусида жамиятга зўравонлик билан тиқиштирилаётган ғояларга қарши курашади ва уларда партия тузилмалари фаолиятининг тақиқланиши инсоннинг ўз сиёсий қарашларига мувофиқ бирлашишдек конституциявий ҳуқуқларининг камситилиши деб ҳисоблайди.

Коммунистлар бошқача қарашлар ва ғояларга муросасизликни рад этишар экан, антисоветизм ва экстремизмнинг ҳар қандай кўринишларига қарши қатъий курашадилар, В. И. Ленинга ва КПССга қилинаётган ҳужумларга барча қонуний воситалар билан қарши турадилар.

Жумҳурият Компартияси унинг конституциявий ҳуқуқларини эътироф қиладиган, демократия ва ижтимоий адолат мавқеида турадиган, конституциявий нормалар асосида ва унга мувофиқ иш олиб борадиган ижтимоий-сиёсий ташкилотлар ҳамда ҳаракатлар билан ҳамкорлик қилишга интилади. У айни вақтда миллий адоватни авж олдирадиган экстремист, жамиятга зид кучларга қарши, кескинликни кучайтириш ва аҳволни беқарорлаштиришга уринишларга қарши кураш олиб боради.

Ўзбекистон Компартияси касаба уюшмаларининг партиядан ва давлатдан ҳоли хусусиятига асосланиб, уларнинг мустақиллиги тарафдори бўлиб, уларга ўз ижтимоий базаси манфаатларини бевосита ифодаловчилар сифатида қараб, ўз муносабатларини ҳамжиҳатлик, ўзаро алоқа ва шериклик принципи асосида қуришга интилади.

Партия ва комсомол ташкилотларининг ўзаро муносабатлари сиёсий шериклик, ғоявий муштараклик, Ўзбекистон Коммунистик Ёшлар Уюшмаси мустақиллигини тан олиш, ўзаро ҳурмат ва ишонч принциплари асосида қурилади. Компартия жумҳурият комсомолига ўз сафларини тўлдиришнинг энг ишончли резерви сифатида қарайди.

Ўзбекистон Компартияси ветеранлар ташкилотлари билан фаол ҳамкорлик қилиш тарафдоридир. У хотин-қизлар ҳаракатини қўллаб-қувватлайди, хотин-қизларга ўз ижтимоий вазифасини эркин танлаш ҳуқуқи берилиши учун, уларнинг барча даражалардаги қарорларни қабул қилиш ва бу қарорларни бажаришда қатнашиши учун, хотин-қизларнинг вакиллари давлат ва жамоат идораларида кенг кўламда иштирок этиши учун курашади.

* * *

Ўзбекистон Коммунистик партияси коммунистлар ва партиясизларни, жумҳуриятимизнинг барча меҳнаткашларини мазкур Ҳаракат дастурини амалга ошириш юзасидан амалий ишларга ғайрат билан киришишга, ўз кучлари, билимлари ҳамда маҳоратларини Ўзбекистон ССЖни ижтимоий-иқтисодий, миллий ва маънавий ривожлантириш вазифаларини рўёбга чиқаришга, унинг мустақиллигини мустаҳкамлашга сарфлашга даъват этади.

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг Устави лойиҳаси муҳокамада

Ўзбекистон Коммунистик партияси Устави лойиҳасининг эълон қилиниши ҳар бир йўналишда мустақилликка эришаётганлигимиздан далолат бермоқда. Бу муҳим ҳужжат ҳозирги ижтимоий-сиёсий вазият талаб-эҳтиёжларидан келиб чиқиб, партияда қайта қуришнинг янада равшан йўлларини кўрсатиб беради, деб ўйлайман. Унда жумҳуриятимизда истиқомат қилувчи ҳар бир коммунистнинг нуқтаи назарини эътиборга олиш лозим. Янги мустақил Устав лойиҳасининг қабул қилиниши партия ташкилотлари олдига муҳим вазифа қўяди. У ҳам бўлса ҳозирги вақтда партия ташкилотлари ҳисобидаги ҳар бир коммунистга унинг асосий бандларини тушунтириш, янги ўзгаришларни таҳлил қилиб бериш вазифасидир. Сир эмас, янгиликни ҳамма ҳам бирдек қабул қилавермайди. Айниқса, компартиямиз сафларида ёшу-қари, зиёли, ишчи ва деҳқонларнинг аъзолигини ҳисобга олсак, бу жуда муҳим ишни кенг ташвиқот қилиш керак.

ЭЪТИБОРДАН ЧЕТДА ҚОЛМАСИН

Менинг фикримча ташвиқот ишлари кўнгилдагидек олиб борилмаса, тушунтирилмаса баъзи кишилар билиб ёки билмай Устав қоидаларини қўпол равишда бузиб, партиямизни обрўсизлантириб қўйишлари мумкин. Тўғри, Ўзбекистон Компартияси тарихида қабул қилинажак Устав илк мустақил Уставдир. У баъзи камчиликлардан ҳам холи эмас. Янги қабул қилинган КПСС Уставидан ҳам фойдаланилганлиги сир эмас. Шунинг учун Устав лойиҳаси шундай муҳокамадан ўтиши лозимки, Компартия мустақил шароитда фаолият юритаётганда унга ҳадеб ўзгартиришлар киритилавермасин.

«Компартия жамиятни жипслаштиришга, халқлар ўртасидаги муносабатларда байналмилаллик қоидаларини қарор топтиришга ҳаракат қилади»,— деган сўзлар билан Уставнинг бошланиши жуда яхши. Уставда ёзилмаса ҳам тарихда ўзбек халқи ёнма-ён истиқомат қилувчи барча халқларнинг миллий анъаналари ва урф-одатларини ҳурмат қилиб келган. «Миллатчилик ва шовинизмни, миллатлараро можароларнинг авж олдирилишини, муаммоларни ўзбошимча ҳал этишни қатъиян рад этади», деган жумланинг янги Уставда бўлиши кўпмиллатли жумҳурият учун айни муддаодир.

Менимча, «Ўзбекистон Коммунистик партиясининг аъзолари» деб номланувчи II бўлим жуда содда ва тушунарли бўлса ҳам, унга айрим ўзгартиришлар киритилса яхши бўларди. Чунончи 7-пунктнинг иккинчи бандида «Ўзбекистон Компартиясининг аъзоси айни вақтда КПССнинг ҳам аъзоси ҳисобланади», дейилади. Мен бир вақтнинг ўзида иккита партия аъзоси бўлишликка қарши эмасман. Ҳар икки партия айни бир муштарак мақсадларда ишлаши табиий. Гап шундаки, Ўзбекистон Компартияси алоҳида мустақил партия бўлар экан нима учун партия билетига тегишли қўшимча ўзгартиришлар киритиш мумкин эмас?

Агар янги Устав қабул қилинса Ўзбекистонда партия билетларини ҳам алмаштириш керак. Энг аввало партия билетлари устида «Совет Иттифоқи Коммунистик партияси» деган ёзувлар билан бир қаторда «Ўзбекистон Коммунистик партияси» деган ёзувлар ягона давлат тилида қизил муқовада бўлиши керак. Ҳозирги партия билетида фақат КПСС сўзи рус тилида берилган, холос. Партия билетининг биринчи бетида Ленининг тасвири ва тагидаги ёзув ҳам яъни «Партия давримизнинг ақл-идроки, шон-шарафи ва виждонидир»,— деган шиор ҳам аввал ўзбек тилида лозим топилса рус тилида ёзилиши лозим.

Давлат тилидаги ёзувлар партия билетининг қолган варақларида ҳам аввал ўзбек тилида, сўнг лозим топилса рус тилида берилиши даркор. Шунинг учун 7-пунктдаги «унинг ягона партия билетига эга бўлади», деган жумлалар ўрнига «унинг ягона давлат тилида ёзилган мустақил Ўзбекистон Компартиясининг партия билетига эга бўлади», деган жумлалар билан ёзилиши лозим.

Шу пунктда «Жумҳуриятга ишлаш, ўқиш ёки яшаш учун келадиган ҳар бир КПСС аъзоси партия ҳисобига ўтгандан кейин Ўзбекистон Компартиясининг аъзоси бўлиб қолади»,— дейилади. Мазкур бандга жиддий эътирозларим бор. Хўш, нима учун, дабдурустдан катта ишонч билдириб, ҳали синалмаган киши автоматик равишда Ўзбекистон Компартиясининг аъзоси бўлиб қолиши керак? Эҳтимол четдан келган КПСС аъзолари учун бир йил синов даври керакдир? Жумҳуриятимизга кўпгина коммунистлар келиб уларнинг аксарияти ишончимизни оқлай олмай кетганини кўпчилик яхши эсласа керак.

Мен оддий коммунист сифатида, ўзини қайси миллатга мансублигидан қатъий назар, жумҳуриятимиз равнақига жон куйдирган унинг келажагининг фидойисигина Ўзбекистон Компартиясининг аъзоси бўла олади, деб ҳисоблайман. Вақтинча ишлаш ёки яшаш учун келганларни партиямизга қабул қилаверсак, обрўйимиз қолмайди. Шунинг учун ушбу пунктни «Жумҳуриятга ишлаш, ўқиш ёки яшаш учун келадиган ҳар бир КПСС аъзоси партия ҳисобига вақтинча ўтади, кейин бир йил синов даврини ўтаб, партия ташкилотларини розилиги билан Ўзбекистон Компартиясининг аъзоси бўлиб қолади. Синов даври учун аъзолик бадаллари умумий қоидалар асосида тўланаверади», деган бандлар билан тўлдириш керак.

Шу бобнинг 10-пунктидаги «Партияга кирувчи учун бошланғич партия ташкилотининг таклифига биноан бир йилгача синов муддати, шунингдек, партия аъзоларидан икки кишининг кафиллиги белгилаб қўйилиши мумкин», дейилади. Шу банд ҳам таҳрир қилиниши ва унга қўшимчалар киритилиши керак. Биринчидан партияга кирувчи, бир жойда уч йил бирга ишлаган бўлса бир йил синов муддати керак эмас, унинг ўрнига кафиллик берувчи коммунистлар икки киши эмас, уч киши бўлса яхши бўлади. Бу пункт: «Партияга кирувчини бошланғич партия ташкилоти камида 3 йил яхши билиши ва партияга қабул этиш учун эса партия аъзоларидан уч кишининг кафиллиги белгилаб қўйилиши керак», деб тўғриланса дуруст бўларди.

Маълумки, кейинги йилларда партиядан ўчирилган ва ундан ихтиёрий равишда чиққан шахслар ҳақида кўп гапирилмоқда. Шу ерда бир нарсанинг фарқига бориш лозим. Партиядан ўчирилиш турли сабабларга кўра унинг аъзосининг хоҳишига қараб эмас, балки мажбурий бўлиши мумкин. Пахта иши деб қуруқ туҳматларга дучор бўлган ҳақиқий коммунистларнинг кейинги вақтларда партияга тиклanganликларини яхши биламиз. Бундан буён бундай хатоликлар такрорланмаслигига ҳеч ким кафолот бермайди.

Партиядан ихтиёрий равишда чиққан шахсларни яна партияга қабул қилиш тўғримикан? Партия карвон сарой эмаски, иродаси бўш одам унга бир кириб, бир чиқиб турса. «Партиядан ўчирилган ва ундан ихтиёрий равишда чиққан шахслар партияга яна умумий асосларда қабул қилиниши мумкин, сўнгра партия йиғилишининг қарори ноҳия, шаҳар партия комитетининг бюросида тасдиқланиши лозим. Бундай ҳолда мажбурий шароитда синов муддати белгиланиши ва икки нафар партия аъзоси кафил бўлиши керак»,— деган қоидани «Партиядан асоссиз равишда ўчирилган шахслар партияга қайтадан тикланадилар, сўнгра партия йиғилишларининг қарори ноҳия, шаҳар партия комитетининг бюросида тасдиқланиши лозим»,— деб ўзгартириш керак. Охирги жумла, яъни синов муддати, кафиллик қилувчилар ортиқчадир. Бу жумла олиб ташланса яхши бўларди.

IV боб. Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ташкилий тузилиши масалаларига ҳам ҳали таклифлар кўп тушса керак. Чунки бу бўлимда қуйи партия бўғинларига ҳам етарли эркинлик бериш масаласи турибди. Менимча вилоят партия комитетларининг биринчи котиблари Марказий Комитет бюроси аъзолари бўлишлари керак. Буни бир пунктга мустаҳкамлаб қўйиш керак. Биринчи котибларнинг бюро аъзоси бўлиши вилоят партия комитетларининг обрўсини оширади ва улар марказкомда ўз мавқеига эга бўлади.

Умуман Устав лойиҳасини мен маъқуллайман. Фақат Уставни ўқиб чиқар эканман, яна бир фикрни айтмасликнинг иложи йўқ. Агар лойиҳани ўқиган бўлсангиз ундаги атамалар ҳозирги оммавий матбуот тилида эмаслиги, яъни айрим сўзлар илгаричa қолиб кетганлигига гувоҳ бўласиз. Хўш, нимани қўллаш керак: район — ноҳия, партия — фирқа, конференция — анжуман, йиғин, комитет — қўмита ва шу кабиларни қўллаш ёки қўлламасликни қайтадан йирик тилчи олимлар билан келишиб олиш даркор. Уставни шундайлигича, унга давлат тилини пала-партиш қўллаб қабул қилиб бўлмайди. Уни махсус тилчилар гуруҳига топшириб таҳрир этиш лозим. Ундаги ҳар бир сўз, жумланинг соф ўзбек тилида бўлишига эришиш керак.

Съезднинг иккинчи ярмигача муҳокама натижасида туғилган ҳар бир шахснинг фикри эътиборга олиниши керак. Шундагина энг халқчил, янгиланган мустақил партиявий уставга эга бўламиз.

Б. КАРИМОВ,
Тошкент шаҳридаги 138-мактаб ўқитувчиси.

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ РИМДА БЎЛИШИ

(Боши 1-бетда).

Ҳужжатларни имзолаш маросимида Италия Вазирлар Кенгашининг раиси билан ССЖИ Президенти нутқ сўзладилар.

* * *

Кечки пайт Квиринал саройининг Кирасирлар залида М. С. Горбачевга «Фьюжи» халқаро мукофотини топшириш маросими бўлиб ўтди. Ушбу мукофотни Италиядаги «Фьюжи» фондининг Бош Кенгаши бу йил ССЖИ Президентига берди. Таниқли сиёсат ва жамоат арбоблари, кордонлар, олимлар, журналистлар, маданият оламининг вакилларидан иборат обрўли ҳакам мукофот «Сиёсий ва ижтимоий соҳалардаги фаолияти инсон ҳуқуқларини қарор топтириш учун курашда беназир намуна бўлиб хизмат қилиши мумкин бўлган инсон» сифатида Совет раҳбарига берилганлигини таъкидлади.

Фонд уставга мувофиқ ҳар йили хизматлари мамлакатда юксак баҳоланган италияликларга мукофот беради. Халқаро мукофот совриндори эса уч йилда бир марта белгиланади.

«Фьюжи» фонди Бош Кенгашининг Президенти Ж. Андреотти қисқача табрик сўзи билан чиқиб, шундай деди: «Ҳозир Сиз шу ерда, Римда эканлигингизни, эртага эса Парижда, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгаши навбатдаги босқичининг тантанали очилиш маросимида бўлишингизни бахтли тасодиф деб ҳисоблайман. Бу кенгаш Хельсинкидаги кенгашнинг якунловчи ҳужжати 15 йил муваффақиятли амал қилганидан кейин бу гал ҳам жаҳонга барқарорлик ва тинчликнинг янги уфқларини очиб беришни ваъда қилмоқда.

Дастлаб ҳар нарсага ишончсизлик билан қаровчилар кўп, муҳолифлар анчагина бўлиб, вужудга келган ишончсизлик ҳамда ўзаро мулоқотнинг имкони йўқлигига кўникиб қолганлар истаганча топилар эди. Лекин яхшилик уруғи яхши ҳосил беради...»

Ф. Коссига мукофотни М. С. Горбачевга топширди.

* * *

Маросимнинг расмий қисми тугагач, «Венециялик якка-хон хонандалар» ансамблининг кичик концерти бўлиб ўтди.

Кечқурун Совет давлатининг раҳбари Римдан Парижга жўнаб кетди. Аэродромда М. С. Горбачев билан Р. М. Горбачевани Ж. Андреотти ва унинг рафиқаси, бошқа расмий кишилар кузатиб қолишди.

ТАСС ХАБАРЛАРИ

АРХАНГЕЛЬСК. КПСС вилоят комитетининг бюроси Архангельскда тўртта район комитетини қолдириб, шаҳар партия комитетини тугатишга қарор қилди. КПСС шаҳар комитетида турли лавозимларда ишлаётган барча 27 ходим қисқартирилиши керак. Шаҳар коммунистларининг таклифига биноан шундай қилинди.

* * *

МОСКВА. Машҳур «Заря» пойабзал бирлашмаси, шунингдек унинг фирма дўконлари ижарага ўтди. Хўжалик юритишнинг янги шакли пойабзалчиларга ҳам, харидорларга ҳам кўп афзалликлар бериши керак.

* * *

БЕЛГРАД. (Одесса вилояти). Маҳаллий деҳқончилик-саноат идоралари Украина жумҳурияти транспорт вазирлигидан бу ердаги автокорхонани сотиб олди. Унинг базасида боғлар, узумзорлар, сабзавот майдонларида етиштирилган ҳосилни мамлакат саноат марказларига ҳамда хорижий буюртмачиларга тезда етказиб бериш учун автотранспорт корхонасини ташкил этдилар. Қора денгиз бўйи далаларида етиштирилган мевалар ортилган дастлабки автомобиль карвонлари Москва, Нижний Новгород, Киевга, Чехословакияга йўл олди.

* * *

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси «Қуёш физикаси» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг олимлари мева ва сабзавотларни қуритиш учун қуёш нуридан фойдаланишни таклиф қилдилар. Улар қуёш нурлари ёрдамида қоқи тайёрлайдиган тасмасимон қурилма ишлаб чиқдилар. Бу қурилма ичидаги ҳаво вақти-вақти билан алмаштирилиб турилади. Бундай усул қуритиш унумдорлигини тўрт баравар оширади. Қурилманинг яна бир афзаллиги шундан иборатки, уни тўғридан-тўғри сабзавот ва мевалар териладиган жойнинг ўзига ўрнатиш мумкин.

* * *

ЧЕБОКСАРИ. Чебоксарида очилган плакатлар Бутуниттифоқ кўргазмаси «Волга — Россия алами» деб номланди. Кўргазмада мамлакатнинг барча гўшаларидаги 160 нафар мўйқалам устасининг асарлари намойиш этилмоқда. Россиядаги асосий дарёнинг долзарб экологик муаммолари бу асарларнинг мавзуси бўлди. Кўпгина плакатлар кўҳна Волга ерларига, йўқолиб бораётган ўсимликлар, жониворлар, кичик дарёлар ва сув ҳавзаларига ёрдам беришга чақиради. Кўргазма бир ой мобайнида Чувашия бадиий музейи залларида намойиш этилади, кейин эса Волга бўйидаги бошқа шаҳарларга йўл олади. Ушбу асарларнинг бир қисми Чувашия пойтахтида қолади: Рассомлар ўз совғалари билан бу ерда мамлакатдаги дастлабки экология музейига асос солишга аҳд қилдилар.

* * *

АШХОБОД. «Озарбайжон гиламдўзлик ва халқ амалий санъати» кўргазмасининг экспонатлари ўзининг сержилолиги, ўзига хос нақшлари, нафис шакллари билан бу ерга келувчилар эътиборини жалб этмоқда. Кўргазма Туркманистон ССР давлат тарих-ўлкашунослик бирлашган музейи залларида очилди. Бу ерда XIX аср охирлари ва XX аср бошларида тайёрланган гиламлар, бадиий кашта ва ўйиб нақш туширилган буюмлар қўйилган. Озарбайжон гиламдўзлик ва халқ амалий санъати давлат музейи фондидаги асарлар жумҳуриятнинг бошқа шаҳарларида ҳам намойиш этилади. Гиламлари бутун жаҳонга машҳур туркман гиламдўзлари кўргазмага алоҳида қизиқиш билдирмоқдалар.

* * *

ТАЛЛИН. Таллиндаги «Сакала» маданият марказида якшанба куни ишлайдиган чуваш мактаби очилди. Сўнгги рўйхатга олиш натижаларига кўра Эстонияда ҳозир чуваш миллатига мансуб 1178 киши яшамоқда. Бу ерда чуваш маданияти жамияти муваффақиятли иш олиб бормоқда. Якшанба куни ишлайдиган мактабнинг асосий вазифаси фин-угор тармоғига мансуб бўлган Чувашия билан Эстония халқларининг тарихини, тилини ва маданиятини чуқур ўрганишдан, шунингдек икки халқ ҳамда икки жумҳурият ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришдан иборатдир.

* * *

МИНСК. Касаба уюшмалари Белоруссия жумҳурият кенгашининг собиқ ишлаб чиқариш бўлимининг номи ўзгартирилиб, у меҳнаткашлар иқтисодий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўлимига айлантирилди. Мамлакат келажакда бозор иқтисодиётига ўтиши муносабати билан шу ўзгартириш қилинди. ВЦСПС билан бирга ўтказилган тадқиқотларга қараганда, ҳозир «истеъмолчилар халтасини» тўлдириш учун ойига тахминан 125 сўм керак бўлади. Касаба уюшмалари ана шу маълумотга асосланган ҳолда энг кам маош, пенсия ва кам таъминланган оилаларга тўловларни шу даражада белгилашни талаб қилмоқдалар.

ТАСС ХАБАРЛАРИ

Халқ депутатлари вилоят Кенгашининг IV сессиясига

БЎСТОНЛИҚ ВА ПАРКЕНТ ТАБИАТИ МУҲОФАЗАГА МУҲТОЖ

ЖУМҲУРИЯТ ҳукуматининг Бўстонлиқ ва Паркент ноҳияларининг экологик ҳолатини соғломлаштириш ва уни курорт минтақасига айлантириш чора тадбирлари ҳақида қабул қилган қарори ҳаётимизда шу масаланинг ижобий ҳал этилишини биз зўр қизиқиш билан кутмоқдамиз.

Бўстонлиқ ва Паркент ноҳиялари теграсидаги гўзал табиат, курортбоп жойлар кимни мафтун қилмайди, дейсиз?! Бу икки ноҳияни, ҳатто, чет элликлар Ўзбекистон Швейцарияси деб аташади. Шундай гўзал табиатимиз бору, унинг қадрига етмаётганимиз ачинарли. Ҳозирги кундаги аҳвол — шунга бориб етдики, инсонлар учун яратилган бу истироҳатгоҳларда пала-партиш қурилган турнақатор иморатлар, баланд-баланд дудбуронларидан қоп-қора қўланса тутун чиқариб турувчи саноат корхоналари жой олди. Айниқса Бўстонлиқ ноҳиясининг экологик аҳволи ҳақида ташвишланмай гапириб бўлмайди. Бу ерда барпо этилган 70 дан ортиқ турли саноат корхоналари ҳам ерни, ҳам ҳавони, ҳам сувни булғаб келмоқда.

Бундан 10—15 йил муқаддам Бўстонлиқдаги тоғлар ёнбағрида минг хил шифобахш ўсимликлар, алвон лолалар ястаниб ётарди, ёки дарёлардан оқаётган зилол шалола дилларни яйратарди. Қани, ўша зилол сувлар, шифобахш гиёҳлар?

Ноҳияда халқимизнинг маданий ҳордиқ чиқариши учун энг хушманзара жойлар ажратилган, барча қулайликларга эга бўлган соғломлаштириш марказлари, спорт ташкилотлари барпо этилган. Оқтош, Сойлиқ, Чимён, Белдирсой, Чорвоқ, Бақачўл, Юсупхона дам олиш масканлари ана шундай истироҳатгоҳлар саналади. Бундан ташқари зилол сувлари шарқираб оқиб турган Оқбулоқ, Саргардон, Кўксув, Пском дарёлари бўйларидаги сўлим оромгоҳлар сайёҳлар дилини хушнуд этмоқда.

Шу ўринда қайта такрор бўлса-да, ўз эътирозларимизни айтиб ўтмоқчиман. Шундай гўзал масканни, қайтарилмас гўзал манзарали табиатимизни ўз қўлимиз билан нобуд қилаётирмиз. Узоқ йиллар давомида фақатгина халқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириб боришни назарда тутдигу, ўнлаб саноат корхоналарини Бўстонлиқда қуравердик, унинг қувватини ошираверdик. Ҳавога чиқариладиган, сувга оқизиладиган чиқиндиларнинг таркибини заҳарли моддалардан тозаламасдан, атмосферани, она заминни булғадик. Табиат биздан ўчини олмай қўймади: ичадиган оқар сувлар йўқ, мусаффо осмонимиз ҳам заҳарли кимёвий моддаларга тўлиб кетди. Ҳатто ёмғир-қор сувлари ҳам заҳарланди. Аксини олиб, корхоналар мутасаддиларининг бепарволиги оқибатида ҳавога чиқарилаётган тутун, чиқиндилар махсус қурилмалар воситасида сифатли тозаланмаётир, дарёларга ташланаётган оқава сувлар таркибида ҳам турли кислоталар, инсон саломатлигига зарар етказувчи моддалар нормадагидан анча кўп. Бўстонлиқ минтақасидаги ҳавога чиқитлар чиқараётган 113 та манбадан 41 тасида тозалаш иншоотлари ишламайди. Шунингдек, 223 та газ тозаловчи қурилмаларнинг 47 фоизи носоз ҳолатда ишлатилмоқда.

Ноҳия ҳавосини жуда кўп даражада булғаётган ойна заводи, Хўжакент линиялардан фойдаланиш ишлаб чиқариш бошқармаси, «Энергостройиндустрия» ишлаб чиқариш бошқармаси, яна бу ҳам етишмаганидек Чирчиқ шаҳридаги электр кимё ишлаб чиқариш бирлашмаси, Ўзбекистон иссиққа чидамли ва қийин эрийдиган металлар комбинати тўғрисида жиддий бир фикрга келиш вақти етди.

Кўзимизга оддий бўлиб кўринган Чорвоқ, Бурчмулла, Чимён аҳоли пунктлари ва бошқа қатор курорт минтақалардаги буғ қозонхоналари қаттиқ ёқилғи билан ишлатилаяпти. Ҳозирги иситиш мавсуми бошланганида қозонхоналар қувурларидан чиқаётган қопқора тутун бурқсиб, булут каби атмосферани қопламоқда.

Ноҳия сув манбалари ҳам кундан-кунга заҳарланмоқда. Бунга асосан саноат корхоналари айбдор бўлса, шу ноҳиянинг ўзидаги қатор хўжаликларнинг чорвачилик фермалари, паррандахоналари ҳам уларга қўшиляпти. Улардан оқава сувлар дарёларга тушиб, сувини булғамоқда.

Ғазалкент тошни қайта ишлаш комбинатида биологик тозалаш иншооти қурилган эди. Аммо у талаб даражасида ишламайди. Натижада ҳар кеча-кундузда 350 куб метр ифлос сув чиқарилиб ташланяпти: унинг таркибида аммоний азоти миқдори нормадагидан 10, бошқа заҳарли кимёвий моддалар миқдори 3—3,2 баравар ортиқдир.

«Хумсон» тозалаш иншооти 1988 йилда ишга туширилган эди. Аммо унда тозалаш технологияси ишлаб чиқилмаган. Натижада Угом дарёсига ҳар кеча-кундузда 100 куб метр тозаланмаган оқава сув ташланяптики, унинг таркибида ҳар хил заҳарли қотишмалар 1,5, аммоний азоти эса нормадагидан 165 баравар кўпдир.

Табиатни турли кимёвий дорилар билан заҳарлаганимиз етмаётганидек, юқумли касалликлар шифохоналари ҳам шу минтақада қурилган. Бунга Қозоғистон ССЖ Чимкент соғлиқни сақлаш бўлимига қарашли «Чимён» сил касалликлари санаторийсини мисол тариқасида кўрсатиш мумкин. 200 ўринли бу шифохона 1988 йилнинг апрелидаёқ Тошкент вилояти санитария-эпидемиология станцияси қарорига асосан бекитилиши керак эди. Ҳануз бу қарор бажарилмаяпти.

Биз кўпдан бери инсон саломатлиги учун хавфли бўлган ҳар хил саноат чиқиндиларини бу минтақага келтириб қўймаслик тўғрисида фикрлар билдираяпмиз. Ўзбекистон ядро физика институти, Чирчиқ «Электр кимё» ишлаб чиқариш бирлашмасининг капролактам ишлаб чиқариши ўта хавфли чиқиндилари Паркент ҳудудига келтириб кўмилмоқда.

Ноҳиядаги тоғ этакларида, сувларнинг бўйида қурилаётган турли қурилишлар ҳам табиий бойликларни йўқотяпти. Қатор манзарали ва мевали дарахтлар кесиб ташланяпти. Шу туфайли ҳам тоғ ўрмонларидан ёнғоқ, бодом олиш миқдори йил сайин камайиб кетаётир.

Менимча, халқ депутатлари вилоят кенгаши сессияси кун тартибига масалани қўйиб, жуда тўғри қилиняпти. Она табиатимизни асрашимиз керак. Бир вақтлар «ҳа бўл, ҳа, бўл»лар оқибатида шу гўзал табиатнинг бугунги аҳволи ночор бўлиб қолди. Бир пайтлар таниқли боғбон Ризамат ота Мусамуҳамедов шундай насиҳат қилган эдилар: «Сен табиатни асрасанг, у сендан ўз инъом-эҳсонини аямайди!» Бас, шундай экан, биз ҳам хатоларимизни тузатишимиз керак.

Бўстонлиқ ва Паркентни келгуси авлодларга ҳам оромбахш сифатида асраб қолиш учун бу ноҳиялардаги барча саноат корхоналарини транспорт ташкилотларини кўчириш, қурилиш ташкилотларини камайтириш керак.

Қозонхоналарда бошқа ёқилғи ишлатиш тадбирларини кўриш, минтақадаги юқумли касалликлар шифохоналарини тамомила кўчириб юбориш, Чирчиқ шаҳри орқали ўтадиган катта транспорт қатновини ҳам бошқа ноҳиятга кўчириш, табиий бойлик — яйловларни топтаётган чорвачилик фермаларини, қатор ёрдамчи хўжаликларни бу ердан олиб чиқишни тезлатиш зарур.

Саноат корхоналарининг заҳарли чиқиндиларини кўмадиган, турли саноат чиқитларини ташлайдиган жойлар ҳам минтақада умуман бўлмаслиги керак. Мен шу ноҳиялар ҳудудида саноат чиқиндиларини қайта ишлаб чиқарадиган ва ҳавони булғатмайдиган корхона қуришни маъқул деб ҳисоблайман. Мабодо мавжуд саноат корхоналари ўзлари чиқараётган оқавалари таркибини кўзда тутилган даражада тозаламасалар, бундай корхоналар раҳбарларига нисбатан қаттиқроқ чора кўриш керак.

Бўстонлиқ ва Паркентда она табиатга зарар келтирадиган бирорта ҳам манба бўлмаслиги керак. Бу гўзал маскан-меҳнаткашларнинг мириқиб дам оладиган оромгоҳи бўлиб қолиши лозим. Бу эса жумҳуриятимиз ва пойтахт вилоятимиз меҳнаткашларининг маданий дам олишини таъминлаш йўлидаги катта одим бўларди. Шундай экан, табиати гўзал ҳавоси тоза, суви шифобахш бу икки ноҳияга курорт мақомини бериш масаласини тезроқ ҳал қилиш зарур.

Т. ЭРГАШЕВ,
Тошкент вилоят табиатни муҳофаза қилиш комитети раиси

ЛОҚАЙД БЎЛМАЙЛИК

ҚУЙИДАГИ фикр-мулоҳазаларимни қоғозга туширишга «Тошкент ҳақиқати» рўзномасида эълон қилинган Бўстонлиқдаги экологик аҳвол ҳақидаги мақолалар сабаб бўлди.

Яқинда йўлимиз тушиб, Хўжакент тоғларида бўлдик. Чор-атрофдаги гўзал манзаралар қалбимизни ниҳоятда тўлқинлантирди. Қани энди ҳамма ерда ҳам табиатнинг шундай мафтункор латофати сақланиб қолса. Тоғ ён бағридаги «Гулистон» пионерлар лагеридаги аҳвол билан танишиб, ана шу фикрга келдик. Ўқувчиларнинг мазкур оромгоҳи шаҳримиздаги В. П. Чкалов номли самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли. Унинг ташкил этилганига 24 йил бўлди.

— Бу ерларда менинг ота-боболарим яшашган,— дейди «Гулистон» пионерлар лагерида 22 йилдан бери қоровуллик қилиб келаётган Абдунаби ота.— Узоқ тоғ бағрида аранг кўзга ташланиб турган ана у дарахтларни кўряпсизми? Уларнинг кўпини бобомлар экканлар. Отам эса парвариш қилганлар. Сўлим тоғ бағрида етиштирилган табиат неъматлари оиламизнинг ўзинигина эмас, қишлоқ аҳлини ҳам таъминлашга кифоя қилган. Бўстонлиқ районининг «Хўжакент» совхози ҳудудидаги тоғлар бағридан бирлашмага ажратиб берилган 53 гектар майдонга қаранг, унинг 15 гектари қаровсиз ётибди. Сал бўлмаса чакалакзорга айланай деб қолган. Бу қаровсиз майдонга мевали дарахт кўчатлари ўтқазилганда эди, ҳозир атрофни яшнатиб турган бўларди. Тўғри, қолган гектарларнинг у ер бу ерида дарахтлар кўзга ташланиб турибди. Аммо бу лагеримизда дам олувчи бирлашма ишчи-хизматчилари фарзандларининг эҳтиёжини қондиришга кифоя қилмайди. Кейинги ўн йил давомида биронта мевали дарахт кўчати экилганини эслай олмайман. Мавжудлари ҳам эътиборсизликдан қуриб кетди. Дов-дарахтлар анча сийраклашиб қолди. Уларнинг кўпини манзарали дарахтлар ташкил этишига нима дейсиз? Табиатга суст муносабат туфайли бу жаннатмакон жойлар тобора ўз кўркидан, саховатидан маҳрум бўлиб бормоқда.

Қизиқ, самолётсозлик бирлашмасига гўзал табиат қучоғидан киши баҳру-дилини очувчи хушманзара ерлар бериб қўйилган бўлсаю, бирлашма раҳбарлари бундай шифобахш жойларнинг қадрига етмасалар. Ҳозир ким кўп, тоғлар ва боғлар бағридан дала ҳовли излаб юрган кишилар, ташкилотлар ва корхоналар кўп. Ана шундай ташкилотлардан бири «Меҳнат» нашриётидир. Тошкент шаҳар Октябрь ноҳия халқ депутатлари ижроия қўмитасининг 1988 йилги қарорига кўра нашриётга дала ҳовли учун 1,4 гектар жой ажратиб берилган эди. Аммо нашриётдагилар шу озгина ерни ҳалигача ололмай сарсон-саргардон. Самолётсозлик бирлашмаси эса 53 гектар майдонни эгаллаб ётибди.

Бунга ҳеч ким қарши эмас, бироқ каттагина майдоннинг 15 гектаридан кўпроғининг қаровсиз аҳволда ташлаб қўйилганига бепарво қараб бўлмайди. Наҳотки 22 йилдан буён лагерга қарашли майдонга агрономлик қилиб келаётган Азим Норматов ва лагерь бошлиғи Василий Черепановлар буни билишмаса. Уларнинг маъсулият сезадиган пайтлари келмадимикин?

«Гулистон» пионерлар лагери июнь, июль ва август ойлари, яъни фақат уч ойгина ишлайди, холос. Бу вақтларда болаларнинг озиқ-овқати учун керакли маҳсулотлардан тортиб, мева-чеваларгача шаҳардан сотиб келтирилади. Аммо ўша нарсаларнинг кўпини лагерга қарашли ерларда ҳам етиштириш мумкинку? Фақат, бунинг учун мевали дарахтлар экишни кўпайтириш, боғ-роғларни кенгайтириш лозим. Шунда нафақат лагерь болаларини, балки, бутун бирлашмани ҳам мева-чевалар билан таъминласа бўлади. Бир гектар майдонга ўртача 250 тупга яқин олма кўчати экиш мумкин. 10 яшар бир туп дарахт 150—200 килограмм ҳосил берадиган бўлса, энди у ёғини ҳисоблаб олаверинг...

Лагерь қаровули Абдунаби ота ўз ташаббуси ва меҳнати билан 70 сўтих ерни ўзлаштирди. Бу ишда унинг оила аъзолари яқиндан ёрдам беришди. Ҳозир бу серҳосил ерларга айлантирилган (ота ернинг тошини терди, маҳаллий ўғитлар билан бойитди) жойда олма, олхўри, бодом, шафтоли ва нок каби мевали дарахтлар ўсмоқда. Бу қутлуғ ишнинг диққатга сазовор томони шундаки, Абдунаби ота янги барпо қилган боғни лагерь ихтиёрига топширган. Бу фидойилик эмасми? Биз бундай кишилардан ўрнак олишни қачон ўрганамиз?

— Қоровулларнинг оладиган маошини биларсиз?— дейди лагер ишчиси Ўғилжон опа Йўлдошева.— 70 сўм. Қанийди, 100 сўм бўлса? Яхшиям жонимизга оро кирувчи мол-ҳолимиз бор. Бўлмаса, берадиган 70 сўмига кун ўтказиб бўларканми?

Абдунаби отанинг куюнганича ҳам бор: лагерь атрофини буткул манзарали дарахтлар қоплаган, шунингдек, анча жойлар бўш ётибди. Эндиликда, дастурхонимизнинг тўкин-сочинлигини таъминлаш учун мевали дарахтлар экишни йўлга қўйишимиз шарт. Бу ҳақда лагерь бошлиқлари, бирлашма раҳбарлари кўпроқ ўйласалар яхши бўларди...

Дарҳақиқат, доноларнинг олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ, деган сўзларини кўп эшитганмиз, аммо, ҳар доим ҳам унинг маъносини чақавермаймиз. Хўжакент тоғларида туриб шу сўзни, унинг маъносини ўйладик. Қаранг, нариги тепаликда қандайдир машиналар тоғ бағрига йўл солмоқда. Сўраб суриштирсам, Тюмень областининг қайсидир ташкилотига шу Хўжакент тоғларининг хушманзара жойларидан икки гектар ер ажратиб берилган экан. Салкам икки-уч километрлик баландликка шағал ётқизилиб, асфальт қилиш мўлжалланмоқда. Икки гектарлик майдонга эса бир неча юз минглаб сўмлар сарфланиб, дам олиш уйлари қурилаётир.

Қизиқ, ўзимизда қанча ташкилотлар дала-ҳовли учун жой ололмаса-ю, минглаб километр узоқдан келганлар еримизда бемалол ҳаракат қилишса? Биз эса хўжасизликка, лоқайдликка йўл қўйиб, беғам-бепарво юраверсак?!..

...Тоғлар гўзал, тоғлар оромбахш. Унинг кўркамлигини, ҳавосининг мусаффолигини таърифлашга баъзан сўз ҳам топилмай қолади. Унинг ҳар бир дарахтини, тошларини асраш ҳақида эса ҳар доим ҳам ўйлайвермаймиз.

Бироқ, эндиликда лоқайдликка, хўжасизликка чек қўядиган вақт етиб келди. Она табиатимизнинг бундай хушманзара жойларини асрабавайлашимиз керак.

Азим тоғларнинг бағри кенг. Бу ерларда азалдан одамлар яшашган. Ҳозир ҳам яшашмоқда. Кимдир эзгу ишларга ташна, кимдир эса бепарво, лоқайд. Нима ҳам дердик, хулосада доно халқимнинг машҳур мақолини келтирсак, балки гап эгасини топиб қолар: «Яхшидан боғ, ёмондан доғ» қолади.

Келинглар азизлар, ҳаммамиздан боғ-роғлар қолсин!

Акбарали НУРМАТОВ,
СССР Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

● ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХ ВА МАДАНИЯТ ЁДГОРЛИКЛАРИНИ САҚЛАШ ЖАМИЯТИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ТАВСИЯЛАРИ АСОСИДА

Мозийнинг нотаниш саҳифалари

ЯКСАРТ—АСЛ ИНЖУ ДАРЁ

ЯКСАРТ, Танаис, Иошашуй, Чжаучжухэ, «Чоч дарёси» «Хўжанд дарёси», «Бинокет дарёси», «Канхарлар дарёси» — Гулзариюн деб аталган қадим-қадим замонларда Ўрта Осиё минтақасида жойлашган қудратли икки дарёдан бири. Ўша пайтларда бу дарёлар оралиғида жойлашган серунум ерларда турк тилида сўзлашувчи — ўзбек ва қозоқ халқларининг ўзига хос чорвачилик, деҳқончилик маданиятига замин қўйилган.

Унинг қадимдан турли номлар билан аталишининг ўзи улкан дарё бекиёс босиб ўтган йўлининг бой ва бекиёс эканлигидан далолат беради.

Дарёнинг қадимги Яксарт номи — форсча «инжу дарё» маъносини билдиради.

Дарёнинг ушбу ном билан аталиши бежиз эмас. Бу серсув дарё қадим замонларда суғориладиган ерларга фақат оби-ҳаёт бағишлабгина қолмай, чўли биёбонларда яшовчи халқларга ноёб ям-яшил боғу-роғлар ҳам ҳадя этган. Унинг ирмоқ сувлари марварид доналари каби чор атрофга таралиб, Жанубий Орол бўйларигача етиб келиб. Акса-Амударё сувлари билан туташиб чўлу биёбонларда ям-яшил ўтлоқлар ҳосил қилган. Бу серсув дарёдан балиқчилар, овчилар, чорвадорлар, деҳқонлар баҳраманд бўлардилар.

Дарё ҳақида кўплаб афсоналар ривоятлар тўқилган.

Фирдавсийнинг жаҳонга машҳур «Шоҳнома» асарида бу дарё Гулзориюн деб битилган. Шоирнинг далолат беришича, бу ерларда шундай даҳшатли жангу жадаллар, фожиавий воқеалар бўлганки, натижада Гулзориюн сувининг ранги қип-қизил атир гул рангидек қизариб кетган.

Достоннинг эпик тафсилотлари тарихий ривоятларга бориб тақалади. Чунки муаллифга кўпгина далиллар чочлик (тошкентлик) деҳқон томонидан тўплаб берилган.

Яксарт дарёси ўзининг Жанубий биродари Акса — Амударёдан фарқли ўлароқ, қадимдан ўтроқ ва кўчманчи халқлар ўртасида чегара вазифасини ҳам ўтаб келган, яъни Ахемендлар империяси билан скиф халқлари, сакларни бир-биридан ажратиб турган.

Антик даврида яшаган тарихчи Дионисий Периэгит Яксарт бўйларида истиқомат қилувчи халқлар тўғрисида шундай дейди: «Сўғдиёна атрофида, Яксарт бўйларида саклар яшайди. Улар камондан ўқ узганларида ҳеч бир ўқ зое кетмайди. Ўша даврда яшаган айрим муаллифлар эса Яксартни Танаис — Дон билан алмаштириб юрганлар. Чунки Танаис атрофида ҳам урушқоқ скифлар истиқомат қилишган. Юлий Солиннинг шаҳидлик беришича, Селевка ва Антиохнинг хомийси Демодамат (Искандар Зулқарнайн империясининг Осиёдаги асосий ворисларидан) шу дарёдан кечиб ўтган ва бу дарё Танаис эмаслигига ишонч ҳосил қилган. Форс ҳукмдорлари скифлар ҳукмдорлиги билан чегараланадиган бу жойни Шарқ мутафаккирлари афсонавий Туронда истиқомат қилувчи қудратли жангчи-турк қабилалари билан алмаштириб юборганлар.

Кейинчалик бу жойлар ярим кўчманчи, қудратли Кангюй давлати таркибига кирган. Кангюй давлати Хоразмдан то Орол бўйигача бўлган жуда катта ҳудудни эгаллаган ва Хитой империясига қарши турган.

Аммо ораларида душманчилик бўлган қабилалар ўртасида чегара аста-секин йўқола бориб, дўстона иқтисодий алоқалар, маданий боғланишлар, сув орқали савдо йўли атрофида йирик шаҳарлар пайдо бўла бошлайди. Кечувлар ёнида қалъалар, портлар вужудга келган. Порт ва қалъалардан ғузларга улар тинч-тотув яшаган пайтларда, бошқа кўчманчиларга дон ва турли-туман моллар ташиб олиб кетилади. Бу қалъа ва портлар стратегик аҳамиятга эга бўлиб, ҳар хил молларни тақсим қилувчи марказларга айланади. Аммо жуда қадимги савдо йўллари Буюк Ипак йўли орқали Жанубдан (Бактрия, Сўғд, Нишопур) ўтган бўлишига қарамай, дастлабки даврларда шимолдаги савдо йўли Давондаги (Фарғона) Нош дарёси ҳам тилга олинади. Бу савдо йўллари Яксартнинг қуйи оқимида жойлашган Янцзи ва Янцай қабилаларини ҳам қамраб олади. Кейинчалик Яксарт дарёси кўпгина йирик савдо маркази базасига айланиб қолади.

Марказлашган давлатлар гуллабяшнаган пайтларда бу дарёнинг номи Хўжакент, Бинокет, Чоч ва қуйи оқимида Кенгар дарёси деб катта шаҳарлар номи билан аталиши ҳам бежиз эмас.

Ёзма манбалар, тарихий тафсилотлар, адабий маълумотлар (карама-қарши, жуда бетартиб ҳолда) Сирдарё бўйларида истиқомат қилувчи халқларнинг ўзига хос маданияти, кучи, қудрати тўғрисида айрим маълумотлар беради.

Олимлар бошқа архивга — Яксарт ҳавзаси қучоғида ётган шаҳарлар вайронасига мурожаат қилганларида минг йилликлар гувоҳи бўлган маданиятни очдилар. Шу кеча-кундузда биз Тошкент воҳаси заминини ташкил этган Чоч давлати таркибига кирган, Сирдарёнинг ўрта ҳавзасида жойлашган биринчи шаҳарлар харобасидан қазиб олинган маълумотлар асосида юқоридагидек фикр юритишимиз мумкин.

Ю. БУРЯКОВ,
тарих фанлари доктори.

БУГУНГИ ТОШКЕНТ.

Т. КАРИМОВ сурати.

Муштарийлар миннатдорчилиги

Ҳаммамиз хурсандмиз

Одамлар ташкилотчилик, ғайрат бўлса ҳар қандай муаммолар ҳам осонгина ҳал бўлаверади. Масалан, бизнинг маҳаллага узоқ пайтгача ўгай кўз билан қараб келдилар. Ичимлик сув йўқ эди, йигирманчи асрда яшаётган бўлсак-да, кечқурунлари зимзиё кўчаларда туртиниб юрардик. А. Икромов маҳалла комитети раиси этиб сайландию, барака топкур, енг шимариб ишга киришди: қисқа фурсатда симёғочлар ўрнатилиб, хонадонларга электр нурлари тарқатилди, кўчалар ёришди. 97-хўжаликлараро кўчма механизациялашган колонна бошлиғи Абдуваҳоб Эргашбоев ташландиқ ҳолда ётган жойларни текислаб, ишчи ва хизматчилар учун турар-жой биноларини қурдирди.

Маҳалламиз катта. Шунинг учун 1987 йилга келиб, барча хонадонлар эҳтиёжини қондиришга электр қуввати етмай қолди. Арзшикоятларимиз фойда бермади. Ниҳоят 1990 йили сентябрь ойида ноҳия халқ депутатлари ижроия комитети раиси А. Ҳикматовга мурожаат қилдик. У киши бир ой ичида трансформатор ўрнаттириб берамиз, деб ишонтирди. Биз бу гапларга ишониб-ишонмай юрган эдик. Тўрт кунда ваъда бажарилди. Ноҳия электр тармоқлари идораси бошлиғи Маҳаммаджон Маҳкамов қўли гипсланган, шифохонада ётиши керак эди. Бироқ, у маҳалла аҳлини хурсанд қилиш учун касал ҳолида ҳам барча ишларга бош-қош бўлди. Ҳозир кечқурунлари бемалол «ойнаи жаҳон» томошаларини кўраяпмиз.

Биз маҳалла аҳли номидан уларга ўз миннатдорчилигимизни билдирмоқчимиз.

Паркент ноҳияси, Қорақалпоқ қишлоқ Кенгаши, Ғ. Мавлонов кўчасида яшовчи Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, барча маҳалла номидан:

О. ОЛИМЖОНОВ.

ЖАМОАТЧИЛИК ЁРДАМИ ҚАНИ?

ЯҚИНДА бўлган вилоят партия-хўжалик фаоллари йиғилиши «Вилоятда қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашда коммунистларнинг роли» мавзусига бағишланган эди. Унда вилоятдаги жиноятчиликка қарши кураш борасида амалга оширилаётган тадбирлар, мавжуд муаммолар, бу курашдаги вазифалар муҳокама қилинди.

Жиноятларнинг сезиларли даражада камаймаётганлиги бу муҳим социал касалликка қарши курашда ҳуқуқ-тартибот органлари билан бирга ҳамма — партия, шўро органлари, меҳнат жамоалари, улардаги жамоа кенгашлари, аҳоли яшовчи жойлардаги фаоллар, жамоатчилик бир бўлишини тақозо этаётганлиги музокараларда иштирок этганлар сўзларида қайд қилинди. Мазкур фикр вилоят партия-хўжалик фаоллари анжумани қабул қилган ҳужжатда ҳам ўз аксини топди.

Бу ҳақда вилоят ички ишлар бошқармаси бошлиғи, милиция полковниги З. А. Алматов бошқарма бўлимлари ва бўлинмалари раҳбарлари иштирокидаги йиғилишда гапириб берди. Йиғилишда октябрь ойидаги жиноятчиликнинг кўрсаткичлари келтирилди. Вилоятда шу ойда қасддан одам ўлдириш, номусга тегиш, фирибгарлик каби жиноят турлари бўйича ўсиш бор. Лекин ҳуқуқ-тартибот органлари жамоатчилик билан бирга фаол ишлаган жойларда жиноятчилик камайиб боряпти. Ўтган ўн ой ичида танга оғир жароҳат етказиш 84 тага, босқинчилик 2,5 бараварга, безорилик биттага, талончилик 2 тага, давлат ва жамоат мулкини ўғирлаш 4 тага, фуқаролар мулкини ўғирлаш эса 13 тага камайди. Автомототранспортни олиб қочиш ҳоллари 21 тага қисқарди, Йўл-транспорт ҳодисалари ҳам 62 тага, бу ҳодисалар натижасида инсон нобуд бўлиши фактлари эса иккитага камайганлиги унча катта кўрсаткич бўлмаса ҳам жиноятчиликнинг доимий ўсиб боришига чек қўйиб, ниҳоят уни камайтириш учун курашдаги дастлабки қадам, деб ҳисоблаш мумкин.

Лекин бизга жамоатчиликнинг, маҳаллий давлат органларининг ёрдами, ахбороти кўпроқ бўлганида, балки бугун 114 та хонадонда бўлган ўғирликнинг фақат ярмини эмас, деярли ҳаммасини очиб, жиноятчиларни қилмишларига яраша жазолаш мумкин бўлур эди.

Ҳамонки бу борада ёрдам кам экан, ҳар куни жамоат тартибини сақлашга халқ дружиначиларидан режалаштирилганидан учдан бири ҳам қатнашмаётганлигига нима дейиш мумкин. Айниқса, квартиралардаги ўғирлик ривож топган, мастлик билан содир этилаётган жиноятлар сероб бўлган Олмалиқ, Чирчиқ, Янгийўл шаҳарларида 20—30 тага яқин дружиначи сезиларли иш қилиб бера оладими?

31 октябрь куни Олмалиқда 15 та, Ангренда 11 та, Чирчиқда эса 3 та дружиначи навбатчилик қилди. Янгийўл шаҳрида бу кун бирорта ҳам дружиначи ёрдамга чиқмади. Агар жамоатчилик фаоллиги етарли бўлганида балки Бўстонлиқдаги «Хўжакент» шўро хўжалиги ишчиси, 34 ёшли Э. Исманов 30 октябрь куни маст ҳолда 9-магазинга кириб сотувчини ҳақоратлаб, унга тан жароҳати етказишга журъат этмаган бўлармиди? Олмалиқ кони ишчиси З. Филиппенко маст ҳолда ўз дўсти, тоғ-металлургия комбинати ишчиси З. Асадуллинни пичоқлаб ўлдириб қўйишининг олдини олиш ҳам мумкин эди.

Олмалиқ шаҳрининг 349-механизациялашган кўчма колоннаси ишчиси 33 ёшли В. Мялик ётоқхонада хизмат вазифасини ўтаётган милиция ходимининг қонуний талабларига дўқ-пўписа билан жавоб беради ва унга тан жароҳати етказади. Бу ҳолда ҳам халқ дружиначилари бўлганларида жамоатчилик ёрдами қўл келган бўларди.

Куни кеча жумҳурият Олий Кенгаши сессиясида қабул қилинган «Милиция ходимларини ҳуқуқий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишни кучайтириш тўғрисида»ги қарори агар турмушда ўз ўрнини топса албатта жиноятчиликка ва тартиббузарликка қарши курашда муҳим қадам қўйилган бўларди. Чунки бу СССР Президентининг 10 сентябрдаги «Қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш тўғрисида»ги мурожаатига монанддир. Бу ҳужжатлар энди милиция ходимларига ҳам катта масъулият юклайди. Биз ҳам ўз сафларимизни эпақага келтириб оладиган вақт келди. Чунки милиция ходимлари ичида ҳам жамиятда бўлганидек вазифасини суиистеъмол қилувчилар, меҳнат тартибини бузувчилар учраб туради. Бу борада ҳам ишимизда ўзгариш ясашга ҳаракат қиламиз.

• Инсон ва қонун •

Октябрь ойида қурол-яроғ, портловчи ва наркотик моддаларнинг ўғирланишига йўл қўйилмаганлиги ҳам бу борада айтиб ўтишга арзийдиган ҳолдир.

Жиноят-қидирув соҳаси бўйича октябрь ойида содир этилган жиноятлар сони 56 тага, тасодифий ҳодисалар 50 тага камайди, Социалистик мулкни талон-торож қилишга қарши кураш соҳасида ҳам анча ишлар амалга оширилди. Бир қанча чайқовчилар, давлат мулкига хиёнат қилганлар фош этилиб, бу фактлар бўйича тергов ишлари олиб борилмоқда.

Бу кўрсаткичлар асосида албатта вилоят ҳуқуқ-тартибот органларининг куну-тун қилган хизматлари ётади.

М. МИРСОВУРОВ,
Тошкент вилояти ички ишлар бошқармаси матбуот маркази раҳбари, ички ишлар майори.

МАҲАЛЛА КУЧИ БИЛАН

Қайта қуриш шарофати туфайли юзага келган демократия ва ошкоралик кишиларга кўплаб эркинлик ва ҳуқуқлар берди. Илгарилари таъқиқланган тадбирлар, маросимларни ўтказишга ҳам руҳсат берилди. Бу имкониятдан Ғалаба ноҳиясига қарашли Свердлов номли жамоа хўжалигининг «Қизил Шарқ» участкаси аҳолиси ҳам кенг фойдаланишга аҳд қилди. Маҳалла аҳлининг йиғилишида фаоллар — 1-тоифа меҳнат ногирони Очилхон Алиасқаров, маҳалла қўмитаси раисининг муовини Маъди Ғозиев, шунингдек Шуҳрат Ахроровлар таклифи билан мачит қуришга қарор қилинди. Шу ерда истиқомат қилувчи 350 хонадоннинг деярли ҳар бир аъзоси бу ишга маълум даражада ўз ҳиссасини қўшди. Жамланган маблағга қурилиш материаллари сотиб олиниб, мачит қурилиши бошлаб юборилди.

М. РУСТАМОВ.

САЛОМАТЛИК МАСКАНЛАРИ

Вилоятимиз ноҳияларида саломатлик масканлари қурилишига катта аҳамият берилмоқда. Оржоникидзе, Тошкент ноҳияларида бунёд этилаётган янги шифохоналар эса яқин вақт ичида фойдаланишга топширилади.

Кичкинтойлар саломатлигини мустаҳкамлаш мақсадида болалар поликлиникалари қуриш ҳам режалаштирилди. Масалан Тошкент ноҳиясида тикланадиган болалар поликлиникаси чет мамлакатлардан келтирилган жиҳозлар билан бойитилади.

Оржоникидзе ноҳиясида қурила бошлаган поликлиника учун замонавий лойиҳа асос қилиб олинди. Ана шу объектларни бунёд этишни Тошкентда тузилган «Узагропромстроевец» қурилиш кооперативининг бинокорлари ўз зиммаларига олишган.

С. ОДИЛОВА.

САМАРАЛИ ИЗЛАНИШЛАР

Жумҳуриятларимиз илмгоҳларида математика фанини ўқитиш, унинг қатор муҳим йўналишларини тадқиқ қилиш борасида катта изланишлар олиб борилмоқда. Сонлар назарияси ва унинг тадбиқи масаласини илмий-амалий асосда ўрганишда ўзбекистонлик олимларнинг эришаётган ютуқлари салмоқлидир.

Шу ўринда таниқли математик олимлар — Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзолари Т. Саримсоқов, Т. Жўраев, академиянинг мухбир аъзолари Ш. Аюпов, Ж. Ҳожиев, А. Саъдуллаев ва бошқаларнинг изланишларини тилга олиш жоиздир.

Тошкент давлат педагогика илмгоҳида яқинда ўтган «Сонлар назарияси ва унинг тадбиқи» жумҳурият илмий-назарий конференциясида бу соҳада эришилаётган илмий-методик ютуқлар намойиш қилинди. Тошкентда биринчи бор уюштирилган бундай йиғинда Москва, Ленинград, Минск, Куйбишев шаҳарларидан келган етук олимлар қатнашдилар.

А. АЛИЕВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

Сешанба

20 НОЯБРЬ

ЎзТВ I

11.30 Информатика ва ЭҲМ. 12.00 Телефильмлар. 12.30 Тасвирий санъат. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.20 Ўзбек тилини ўрганамиз. 18.50 Осойишталик посбонлари. 19.30 «Ахборот». 20.00 Санъат олами. 20.30 «Ахборот». 20.50 Кўҳна созлар. 21.30 «Время». 22.00 Депутат минбари. 22.20 Зиё маскани.

ЎзТВ II

19.05 Давр билан ҳамнафас. 19.35 Менинг депутатим. Бадиий фильм. 20.55 Эсдалик учун дастхат.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 «Время». 22.00 Менинг тақдирим. Телевизион бадиий фильм. 1-серия.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Бу бўлган... бўлганди. 9.25 Клим Самгиннинг ҳаёти. Бадиий фильм. 7-серия. 10.50 Саёҳатчилар клуби. 11.50 Болалар соати. 12.50 Коллаж. 13.00 «Время». 16.15 Мусиқий хазина. 17.10 Мультфильм. 17.30 Фалсафий суҳбатлар. 18.15 Бор бўл, мусиқа. 19.00 «Время». 19.30 Мультфильм. 20.05 Клим Самгиннинг ҳаёти, бадиий фильм. 7-серия. 21.30 «Время». 22.00 Россиянинг парламент хабарномаси. 22.15 Адабий-бадиий программа. 00.15 ТЯХ.

МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари. 9.15 Табиат сирлари. 9.35, 10.35 Жуғрофия. 10.05 Француз тили. 11.05 Француз тили. 11.35, 12.35 Жуғрофия. 12.05 Онам, дадам ва мен. 13.05 Синган трест. Бадиий фильм. 1-серия. 14.10 Ритмик гимнастика. 17.30 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 18.20 Контракт. 18.55 Коллаж. 19.00 «Время». 19.30 Мультфильм. 19.45 Стол тенниси. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Бозор: у Германияда қанақа? 21.30 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида. 00.10 «Синган трест». Бадиий фильм. 2-серия.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

Ўзбекистон ССЖ Маданият вазирлиги
М. Қориёқубов номли Ўзбек давлат филармонияси

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

5, 6 ДЕКАБРЬ СОАТ 19.00 ДА

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ХАЛҚ АРТИСТИ

ҚАМОЛИДДИН РАҲИМОВ

КОНЦЕРТИ

Программани — Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

Чипталар сарой кассаларида соат 11.00 дан бошлаб сотилмоқда.

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ССЖИ ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

22, 23, 24 НОЯБРЬ СОАТ 19.00 ДА

Ҳамза номидаги Давлат мукофотининг совриндори, жумҳуриятда хизмат кўрсатган

«ЯЛЛА» АНСАМБЛИНИНГ КУЙ ВА ҚЎШИҚ БАЗМИ

Ансамблнинг бадиий раҳбари Ўзбекистон ССЖ халқ артисти Фаррух ЗОКИРОВ.

Чипталар соат 11.00 дан сотилмоқда.

С. И. ҚАДИШЕВ НОМЛИ 33-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

Совет Армияси сафларидан захирага бўшатилган йигитларни

«ЭЛЕКТРПАЙВАНДЧИ» ихтисоси бўйича 1990—1991 ўқув йили учун

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ЎҚИШ МУДДАТИ — ОЙИГА 85 СЎМ СТИПЕНДИЯ ТЎЛАНГАН ҲОЛДА 6 ОЙ.

МАШҒУЛОТЛАР — ГУРУҲЛАР ТЎЛИШИГА ҚАРАБ БОШЛАНАДИ.

Турар жойга эҳтиёжи бўлган ўқувчиларга ётоқхонадан жой берилади.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар:

директор номига ариза, паспорт, ҳарбий билет, 86 намунадаги тиббий шаҳодатнома, 3х4, 5х6 см. катталикдаги 6 та фотосурат.

Манзилимиз: 700207, Тошкент шаҳри, Генерал Петров кўчаси, 331-уй, (30, 103, 110, 151, 171-автобуслар; 6, 29-трамвайларнинг «С. И. Кадишев номли билим юрти» бекати).

Телефонлар: 96-58-20, 96-39-72, 96-47-70.

ТОШКЕНТ ШАҲАР АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ, ҚАЙТА ЎҚИТИШ ВА КАСБГА ЙЎНАЛТИРИШ МАРКАЗИ

ТОШКЕНТ МОТОР ЗАВОДИГА

ГОСКОМТРУД УзССР

ИШГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

БОЛАЛАР ВЕЛОСИПЕДЛАРИ, МОТОАМОРТИЗАТОРЛАРНИ ЧИҚАРИШ БЎЙИЧА ЯНГИ ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН:

токарлар, штамповчилар, газ-электр пайвандчилар, механика-йиғув ишлари чилангарлари, токарлик автоматларини созловчилар, эритиб қуювчилар, фрезерчилар, гальванчилар, термистлар, жило берувчилар, силлиқловчилар, бўёқчилар, техника назорати бўлими назоратчилари, консерваловчи-жойловчилар.

Ихтисоси бўлмаганлар Серпухов автомобиль заводида (Москва вилояти) 3 ой мобайнида бирорта касб эгаси бўлишлари мумкин. Ўқиш вақтида 100 сўмдан стипендия, яна меҳнатга вақтбай-мукофотли, ишбай-мукофотли ва билвосита-ишбай нарх-наво бўйича қўшимча ҳақ тўланади.

Уй-жойга муҳтож кишиларга уч йилдан кейин уй бериладиш.

Ёлғизлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Маълумотлар олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, Фазогирлар шоҳкўчаси, 6-уй (Аҳолини ишга жойлаштириш маркази) ва заводнинг мутахассислар бўлимига (телефон 98-47-77).

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

МУҲАРРИР ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; БЎЛИМЛАР: мафкура — 325778, деҳқончилик-саноат — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Советлар ҳаёти — 325645; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик — 325733, хатлар ва оммавий ишлар —334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Д. 1916. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684.